

TÖÖLISTE HÄÄL

Detsember 1936

9. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

Julgelt edasi!

Meie ametiühingute lähem tegevuskava ja sihtjooned on toodud eelmises „Tööliste Hääle“ numbris. Vahepeal on Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ajutises juhatuses tulnud ette muudatusi. Kerkib küsimus, kas ajutise juhatuse koosseisu muutmisega ühtlasi ka Keskliidu tegevuskava ja sihtjooned ei ole muutunud? Võime rahuliku südamega vastata, et Keskliidu sihtjooned jäävad selleks, mida ajutise juhatuse poolt juba on avaldatud.

Partei poliitika peab jäädavalt kõrvale jääma, sest see ei ole kunagi meil ega mujal ametiühingulisele liikumisele avaldanud hääd mõju.

Teiseks peab jääma püsima vabaametiühingu põhimõte. Ametiühingud võivad siis töölise majandusliku olukorra parandamiseks kui ka kultuurilise taseme tõstmiseks palju korda saata, kui nad saavad vabalt areneda. Siis kasvab ka töölise usaldus ametiühingute vastu.

Väga palju kahju on ametiühingute arenemisele avaldanud leppimatus ja isiklikkus ametiühingute tegelaste eneste vahel. Tihti minnakse tühise asja pärast niivõrd lahku ja isiklikuks, et terve tegevus selle all väga palju kannatab. Ka siin peab tulema muudatus. Jäagu eemale ametiühingutest isiklikud kallalekippumised ja mõnitamised! Meie peame kord nii kaugele jõudma, et kõik sarnased laastavad tegurid kaoksid. Siis võime loota, et ametiühinguline liikumine meil on rajatud kindlale alusele. Siis jõuame ka kord nii kaugele, et kõik töölised oleksid koondatud ametiühingute ümber.

Sellepärast julgelt edasi!

**Tellige veel fäna «TÖÖLISTE HÄÄL»
1937. aastaks!**

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised. Tellida võib ka otse talitusest, saates tellimishinna 5- või 10-sendilistes postmarkides.

Töölise töölepingu seadus.

Van. tööinspektor J. Pöllupüü.

Kuni Töölise töölepingu seaduse (RT 83 — 1936) maksmahakkamiseni (1. jaan. 1937) reguleeritakse meil töölise töölepingut endise vene Tööstusliku töö seaduse (edaspidi lühendatult TTS) §§ 42—63, 87—100, 113 ja 116 ja Balti Eraseaduse (edaspidi lühendatult BES) vastava osaga, misjuures tööstustöölise palgalepingut korraldab endine vene TTS ja kõikide teiste töölise, välja arvatud põllutöölised ja meremehed, palgalepingut korraldab Balti Eraseadus. Kuna aga endine vene TTS mitmesuguste muudatuste tõttu selles seaduses eneses ja ka Tööstuseaduses on muutunud ebaselgeks just tema ulatuse suhtes ja BES vastavas osas jätab lepinguga ühenduses olevad küsimused lahtiseks, jätab need puhtal kujul niiöelda poolte omavaheliseks asjaks, siis Töölise töölepingu seadusega on soovitud panna maksma enam ühtlane kord töölise töölepingute reguleerimiseks. On soovitud kõrvaldada kõik konarlused, mis sellel alal olid tekkinud endise vene normide muutmise ja paikamise tõttu. Töölise töölepingu seaduse väljatöötamisel on võetud aluseks endine vene TTS tema lepingute kohta käivas osas ja Poola 1928. a. antud Töölise töölepingu seadus. Viimane on võetud eeskujuks just sellepärast, et ta omakorda ise põhjeneb endisele vene TTS-ile ja sellepärast eeskujuna meile eriti sobiv.

Uue seaduse §§ 1, 2, 3 ja 4 määravad kindlaks töölepingu, tööandja ja töölise mõisted selle seaduse mõttes. § 1. järele loetakse töölise töölepinguks kokkulepe, mille põhjal tööline on võtnud enesele kohustuse kokkulepitud tasu eest teha tööd tööandjale. Sellest nähtub, et mitte igasugust kokkulepet tööandjale töö tegemiseks ei tule pidada töölepinguks, vaid ainult säärast kokkulepet, mille põhjal tööline on võtnud enesele kohustuse teha tööd kokkulepitud tasu eest. Kokkulepitud tasul on siin määrav tähendus, kas on tegemist töölepinguga või muu vahekorraga, millel ei ole ühist töölepinguga. § 2. mõiste järele haa-

rab Töölise töölepingu seadus kõiki töölisi, kes võtnud endale kohustuse teha tööandjale kokkulepitud tasu eest mingisugust tööd. § 4. eeskirjade kohaselt see seadus ei haara ainult riigi- ja omavalitsuste teenijaid, era- ja vaimutöötajaid, põllutöölisi, metsatöölisi ja meremehi.

Tööandjaks selle seaduse mõttes loetakse kõiki füüsilisi ja juriidilisi isikuid, kellele tööline kohustus kokkulepitud tasu eest tööd tegema, misjuures ei ole tähtis, kas juriidiline isik on avalik- või eraõiguslik, sest lepingute kohta käivaid eeskirju peavad täitma era-, riigi- ja omavalitsuskäitised ühtviisi, kuna riigi- ja omavalitsuskäitiste töölise suhtes, olgu need tööstuslike- või administratiivkäitiste töölised, ei ole tehtud mingisuguseid erandeid.

Tööliseks § 3. järele loetakse selle seaduse mõttes iga isikut, kes töölepingu põhjal, s. o. kokkulepitud tasu eest on võtnud enesele kohustuse teha tööd tööandjale. Kuna siin jutt on igast isikust, siis enesestmõistetavalt ei ole tähtis, kas isik on täisealine või alaealine, kas naissoost või meessoost, kas vallaline või abieluline, kas oma riigi kodanik või välismaalane.

Nagu selgus § 4. eeskirjadest, haarab see seadus ainult sääraseid töölisi, kelle töö nõuab rohkem füüsilist kui vaimlist pinget. Füüsilise töö tegijatest on selle seaduse alt jäetud välja põllutöölised, meremehed ja metsatöölised. Esimesed kaks liiki sellepärast, et nende palgalepingute kohta maksa- vad eriseadused juba varem, ja metsatöölised sellel kaalutlusel, et nende töö suhtes raske teostada järelevalvet ja töö ise on lühiajaline.

Selle seaduse teine peatükk (§§ 5, 6 ja 7) ei sisalda palju uut — kõik seal leiduvad eeskirjad on võetud endisest seadusest muudatustega redaktsiooni alal, et saavutada suuremat selgust. Siin on seaduses eneses sõnastatud sääraseid mõisted, mis endises vene TTS-is sõnaliselt ei ole väljendatud, kuid mis TTS-i üldmõiste järele olid

täiesti iseenesestmõistetavad. Näiteks § 5. on väljendatud, et tööleping loetakse tööandja ja töölise vahel sõlmituks vastava kokkuleppe põhjal või asjaoluga, et tööandja on töölisele lubanud tööle asuda. TTS-is seda kõike väljendatud ei ole, kuid seaduse üldmõiste järele ei ole mingisugust kahtlust, et töölisele palgaraamatu andmisega on palgaleping töölisega sõlmitud palgaraamatusse kirjutatud tingimustel, kui need tingimused on seadusepärased; samuti on TTS'i järele iseenesestmõistetav, et kui töölisele on lubatud asuda tööle, siis sellega töölise ja tööandja vahel tekib teatud lepinguline vahekorrd. § 6. erineb endine vene TTS-i § 51. sellepoolest, et seal on nähtud ette uue töölepingu sõlmimise liik „prooviajaks töölepingu sõlmimine“, mis § 7. järele võib olla maksev kuni kuus päeva ja mis muutub automaatselt määramata ajaks sõlmitud lepinguks, kui prooviaja (kuue päeva) kestel ei ole leping lõpetatud või sõlmitud mõnda teist lepingut (kindlaksmääratud töö täitmiseks või määratud ajaks). Kõik see on iseenesestmõistetav ka endise vene TTS-i järele, kuigi seda seaduses eneses otsekohe ei ole sõnastatud.

Selle seaduse kolmas peatükk (§§ 8—11) tõstab mõndagi uut esile, näiteks § 8. ja 9. juhivad tähelepanu sellele, et tööline on kohustatud täitma heatahtlikult ja ausalt tööandja või tema poolt töö juhatajaks määratud isiku korraldusi lepingus ettenähtud töö asjus, välja arvatud juhud, kui need korraldused on seaduste või heade kommete vastased; samuti on tööandja kohustatud võtma tarvituseleabinõud tööliste elu ja tervise kaitseks kõikide tööde juures, toimugu need kaitises eneses või väljaspool kaitist; samuti on tööandja, kui ta on võtnud töölise tööle oma kodusesse majapidamisse, kohustatud töölisele võimaldama kõiki abinõusid tema tervise ja kõlbluse hoidmiseks ja andma temale korralikku ja kõlvulist toitu ja elamiskõlvulise korteri, kui toit ja korter olid lepingus ette nähtud. Kuigi seletuskirjas märgitakse, et need paragrahvid on deklaratiivse iseloomuga ja rohkem moraalse tähendusega, siis ometigi ei saa salata, et tsiviilnõudmise puhul, kui

nõudja pool suudab tõendada, et kostja on nende paragrahvide all toodud eeskirjade vastu eksinud, on nende paragrahvide eeskirjadel suur tähendus.

§ 10. Tööinspeksioonil ja kohtutel on sageli tulnud lahendada küsimusi, kui töölised on nõudnud oma palka hankijalt või töövõtjalt. Sageli on töölised sel puhul küll võitnud protsessi, kuid jäänud ilma kohtu poolt väljamõistetud töötasust, sest tööinspektori juures sõlmitud kokkulepe saamata töötasu väljamaksmiseks või kohtuotsus nõudmise rahuldamiseks ei anna igakord veel kätte teenitud töötasu, kuna sageli on säärane hankija kas täiesti ilma varanduseta isik või on varanduse kõrvaldanud sihilikult ja hanke andjalt „õigel ajal“ võtnud välja kõik lepingu järele temale kuuluvad summad. Et kindlustada töölisele tema töötasu kättesaamist, on seaduseandja töölisele kuuluva töötasu suhtes teinud hanke andja kaasvastutajaks hankija või töövõtja kõrval, kui tööline on pööranud hanke andja poole nõudmisega oma palga kindlustamiseks. Niisuguste nõuete otsustamiseni või kindlustamiseni kohtu poolt peab hanke andja kinni pidama hankijale kuuluvast tasust tööliste rahuldamiseks tarvilikud summad. Kui ta seda ei ole teinud, siis peab tasuma töölisele omast käest. Hanke andja õigus summade edaspidiseks kinnipidamiseks lõpeb, kui kinnipeetud summadele ühe kuu jooksul ei pöörata täitmist ega panda neid seaduses ettenähtud korras aresti alla. Ühes summade kinnipidamise õiguse lõppemisega lõpeb loomulikult ka vastutus tasuda saamata töötasu hiljem oma käest.

§ 11. vastab umbkaudu endise vene TTS-i §§ 90, 91 ja 92, kuid selle vahel, et vastutava juhataja määramisest või vahetamisest peab tööinspektorile teatama kolme päeva jooksul endise seitsme päeva asemel; sama aja vältel peab tööinspektorile teatama ka juhataja asetäitjast, kui see olemas. Uus on ka nõue, et vastutava juhataja või tema asetäitja kohta tööinspektorile teatamisel peab teadaandele lisama ligi ka nende isikute allkirjad, et nad need ülesanded enese peale võtnud.

§ 12. asetab endise vene TTS-i § 61. ja erineb viimasest p. 4. osas sellega,

et seadusesse on võetud sisse tingimus, et töölise surma puhul ja isiklikuks teenimiseks palgatud töölistel ka tööandja surma puhul loetakse tööleping lõppenuks.

§ 13. asetab endise vene TTS-i § 61. p. 2. ja erineb viimasest sellepoolest, et lepingu ülesütlemist ei saa enam toimetada ükskõik millal, vaid nõnda, et etteütlemise tähtaeg lõpeb laupäeval või päeval, mis on ette nähtud palgamaksamise päevana.

§ 14. asetab endise vene TTS-i § 62 p. 2., kuid sisult loob aga päris uued seisukohad, näiteks ei saa tööandja enam töölepingu lõpetamiseks toimetada etteütlemist: 1) nelja nädala jooksul, kui tööline jäi töölt ära haiguse või õnnetusjuhtumist tingitud vigastuse tõttu; 2) kaitseväge kordamisõppustele ilmumiseks kutse kättesaamise päevast kuni kuue päeva möödumiseni kordamisõppuste lõpust arvates; 3) töölistele antud puhkuse ajal. Tähendatud nõuetega on pikemat aega takistatud tööliste vallandamine kui nad töölt puuduvad neist olenematul põhjusil. TTS-i § 62. p. 2. järele võib tähtsatel põhjustel töölt puuduvat töölist lugeda töölt lõplikult lahkunuks juba 15. päeval.

§ 15. sisaldab täiesti uusi seisukohti ja on võetud seadusesse selleks, et takistada tööandjaid töölisi liiga tihti ähvardamast lahtilaskmisega. Selle paragrahvi järele tööandja, kes määrata ajaks sõlmitud töölepingu ütles üles kolme kuu kestel kahel korral, ilma et leping oleks tegelikult lõpetatud, kaotab õiguse lepingu ülesütlemiseks järgneva kolme kuu kestel, arvates viimasest ülesütlemise päevast. Kui ta lepingu selle kolme kuu kestel siiski lõpetab, on ta kohustatud töölisega ta summa palga, mis tööline oleks saanud etteütlemise tähtaja möödumiseni, misjuures etteütlemise tähtaega tuleb arvata keelu alla kuuluvale kolmele kuule järgnevast päevast.

Kui tööandja on öelnud üles määrata ajaks sõlmitud töölepingu ja ülesütlemise tähtaja möödumisel kaks korda järgimööda sõlminud lepingu määratud ajaks, mis ei ole pikem kahest nädalast, siis on see üheväärtuslik töölepingu sõlmimisele määrata ajaks. See

eeskiri on võetud seadusesse selleks, et hoida ära juhtumeid, kus tööandja võib sõlmida töölepingu töölisega määratud ajaks ainult selleks, et tal võimalik oleks töölist vallandada ilma etteütlemeta.

§ 16. asetab endise vene TTS-i § 61. p. 8. ja näeb ette juhud, millest tingitult tööseisak terves käitises või selle osas annab tööandjale õiguse lõpetada töölepingu nende juhtude tekkimisele järgneva seitsme päeva jooksul. Sellest järgneb, et juhul, kui tööandja lõpetab töölisega lepingu kohe vastava põhjuse ilmnemisel, siis maksab ta töötasu ainult vastava põhjuse ilmnemiseni. Kui ta aga lõpetab töölisega lepingu seitsme päeva kestel, kuid hiljem vastava põhjuse ilmnemist, siis maksab ta palka edasi kuni lõpuarve tegemise ajani. Kui põhjuse ilmnemisest on möödunud seitse päeva ja lõpuarvet ei ole veel tehtud, siis võib lepingut lõpetada ainult selles seaduses ettenähtud üldises korras.

§§ 17. ja 18. asetavad osalt endise vene TTS-i §§ 62. ja 63. eeskirju ja korraldavad küsimusi, millal tööline võib päevapealt lahkuda teenistusest ja millal tööandja võib tööliste päevapealt vallandada ilma selle eest kahjutasu maksmata.

§ 19. sisaldab täiesti uue seisukoha — loob aegumise tähtaja §§ 17. ja 18. põhjal tekkivate tülküsimuste suhtes, s. o. võtab võimaluse küsimuse algatamiseks, kui juhtude ilmnemisest on möödunud seitse päeva.

§ 20. korraldab töölepingu lõpetamisega ühenduses olevaid töötasu maksamise küsimusi, kui tööandja poolt tööliste tööleping lõpetatud enne seadusliku etteütlemise tähtaja või töölepinguga määratud tähtaja kättejõudmist, misjuures on seaduses selgesti väljendatud, et juhul, kui tööleping oli sõlmitud määratud ajaks või kindlaksmääratud töö täitmiseks, on töölisel õigus saada palka kuni määratud tähtaja kättejõudmiseni või kindlaksmääratud töö eest töötasu täies ulatuses; kui leping oli sõlmitud määrata ajaks — käesolevas seaduses ettenähtud ülesütlemise tähtaja jooksul, või kui ülesütlemise tähtaeg töölepingus ette nähtud suuremal määral — vastavalt töölepingule.

Nimetatud töötasude saamiseks on

töölisel õigus ainult siis, kui ei ole olemas § 18. ettenähtud töölepingu lõpetamise põhjuseid.

Endine vene TTS ei teinud viivitusprotsentide nõudmiseks mingisuguseid erandeid üldisest aegumise korrast. Käesolev seadus aga määrab, et § 27 ettenähtud viivitusprotsentide nõudmiseks võib tööline esineda kuue kuu jooksul lepingu lõpetamise päevast arvates. Hiljem esitatud nõudmistepuhul on töölisel õigus nõuda ainult seaduslikke protsente, s. o. 6% aastas, arvates nõudmise kohtule esitamise päevast.

§ 21. asetseb täiesti endise vene TTS-i § 53. ja ei loo midagi uut.

§ 22. näeb ette tööandja kohustuse anda töölisele lepingu lõpetamisel tunnistuse, kui tööline seda nõuab. Tunnistus peab sisaldama andmeid ainult töö iseloomu ja tööandja juures töötatud aja kohta. Mingisuguseid muid märkmeid tunnistusele teha ei ole lubatud. Endine vene TTS tunnistuse andmiseks tööandjat ei kohustanud.

§ 23. keelab rahas kokkulepitud palga maksta millegi muuga kui ainult rahaga. Kui tööandja on selle vastu eksinud, siis võib tööline § 24 põhjal temalt nõuda uuesti palga maksmist ja tööandjal puudub õigus nõuda tagasi palgana antud esemete hinda. Endise vene TTS-i järgi võidi tööandja säärasel korral võtta ainult vastutusele.

§§ 25. ja 26. asetavad endise vene TTS-i § 54. ja esimene neist kohustab tööandjat pidama palga-arveraamatut või palgalehti ja neid alal hoidma vähemalt 5 aastat, misjuures Sotsiaalminister võib anda määrusi palga-arveraamatu või palgalehtede vormide kohta, kuid võib ka määrusi sellel alal mitte anda. § 26. reguleerib töölisele palgamaksmise korda. See paragrahv näeb ette, et seal, kus tükitöö hindamine iga kahe nädala järgi ei ole võimalik, võetakse töölepingusse üles keskmine päevapalk ja viimase alusel tasutakse töölisele kuni tükitöö valmis saamiseni, mil töölisele tasutakse ka tükitöö vaheraha. Mida mõista siin keskmise palga all, seda sellest seadusest ei nähtu ja peab oletama, et selleks keskmiseks võetakse töölepingusse töölise ja tööandja vahelisel kokkulep-

pel mõnesugune kindel fiksum, mille alusel makstakse palka kuni tükitöö vaheraha maksmiseni või määrab selle keskmise kindlaks Sotsiaalminister, kellel selle seaduse elluviimiseks on määruste ja juhtnööride andmise õigus.

§ 27. asetab endise vene TTS-i 55¹ ja on võetud üle endises redaktsioonis ning määrab kindlaks viivitusraha suuruse (kohtu kaudu nõudmise puhul $\frac{1}{3}\%$ ja vabatahtlikult maksmiselt $\frac{1}{6}\%$ -iga ööpäeva eest).

§§ 28—36 asetavad endiseid vene TTS-i §§ 95—100 ja reguleerivad lepingu sõlmimist palgaraamatu kaudu, palgaraamatu vormi väljakuulutamist, palgaraamatu hoidmist kontoris ja töölise käes, palgamaksmise aegu ja kohta, tükitöö hinnakirja jne. Selles osas olulisi muudatusi ei leidu, välja arvatud võimalus alata palgamaksmist kohe peale töö lõppu, mis võib muuta praegu kombena väljakujunenud korda niipalju, et palga maksmine tööajalt viiakse vähehaaval üle tööloppule.

§ 37. asetseb endise vene TTS-i § 57, kuid läheb viimastest lahku sellepoolest, et võla kustutamiseks võib töölise palgast teha nüüd mahaarvamisi ühekorraga rohkem, kui see oli lubatud TTS-i § 57. järgi. TTS-i § 57. järgi võis perekonnainimesest pidada igal palgamaksmisel võlgade katteks kinni $\frac{1}{4}$ ja vallaselt $\frac{1}{3}$, kuid nüüd võib see vallasliste suhtes tõusta kuni 50% ja perekondlikkudes suhetes kuni 40% igal palgamaksmisel.

§ 38. ei võimalda töölise õigust palgale pantida ega võorandada kolmandale isikuile.

§ 39. annab töölise surma puhul tema leibkonnaliikmetele, kes olid õigustatud saama temalt ülalpidamist ja seda ka tegelikult said, õiguse saada kadunu tööandjalt ühekordselt abiraha kokku kadunu 2 nädala palga suuruses summas, kui kadunu oli töötanud selle tööandja juures vähemalt kümme aastat ja nelja nädala palga, kui kadunu oli töötanud selle tööandja juures vähemalt kakskümlend aastat. TTS säärast soodustust ei võimaldanud.

§ 40. eeskirjad loovad töölisele, kes tööandjalt ei ole saanud kätte oma töötasu, suure kergenduse sellega, et tööline võib nüüd saamata töötasu tööand-

jalt nõuda nõudja elukoha piirkonna kohtus, kuna endise lepingu seaduse ajal see oli vastupidi.

§§ 41.—48. korraldavad sisekorra-määruste küsimust. Sisekorra-määrused peavad olema välja pandud selle seaduse järgi kõigis käitistes, kus töötab vähemalt 15 töolist, misjuures määrused võivad olla üldised terve käitise jaoks ja erinevad üksikute osakondade või tööliste liikide jaoks. Sisekorra-määrused on pooltele sunduslikud. Sisekorra-määruste ja nende muutmise kava annab käitise juhataja või tööandja töölisnõukogule või töölisvanemale, kus need on olemas, läbivaatamiseks ja arvamise avaldamiseks. Kus töölisnõukogu või töölisvanem puudub, seal võib arvamist avaldada iga tööline. Töölisnõukogul, töölisvanemal või töölistel on oma arvamiste esitamiseks tööandjale nädal aega, arvates kava

väljapanemise ajast. Nädala möödumisel esitab tööandja määruse tööinspektorile kinnitamiseks. Tööinspektor vaatab määrused läbi kahe nädala jooksul ja kui need osutuvad vastavateks seaduse nõuetele, siis kinnitab need, vastasel korral aga teeb otsuse kinnitamata jätmise kohta ja saadab ka siis, samuti kui kinnitamise korral, ühe eksemplari tööandjale tagasi. Kinnitatud sisekorra-määrustest paneb tööandja tema enda poolt õigekstunnistatud ärakirjad käitises tööliste kättesaadavates kohtades välja ja need hakkavad maksma seitsmendal päeval peale ärakirja väljapanemist käitises. Uute sisekorra-määruste maksmapanek võib olla tööliste päevapealt lepingu lõpetamise põhjuseks. Iga uue tööliste töölevõtmisel tööandja on kohustatud töölevõetule teatavaks tegema sisekorra-määruste sisu.

Paar märget tööliste töölepingu seaduse kohta.

A. Kaelas.

Eespool on toodud vanema tööinspektori J. Põllupu ülevaatlik kirjutis uuest Tööliste töölepingu seadusest. Alamal olgu sellepärast puudutatud Tööliste töölepingu seadusest ainult paari eriküsimust ühenduses tööliste vallandamisega.

Kuni käesoleva aasta lõpuni meil kehtiva Vene Tööstusliku Töö Seaduse (TTS) järgi loeti tööliste teenistusleping lõppenuks „kahe nädala möödumisel, mil üks pooltest teatas soovist murda lepingut, kui leping oli sõlmitud määramata ajaks“ (§ 61 p. 4). 1934. a. jõuludeks antud Tööstustööliste palgalise puhkeaja ja töölepingu lõpetamiseks tarviliku ülesütleamise aja pikendamise seadusega (RT 108 — 1934) pikendati ülesütlemistähtaega tööstuslikudes käitistes, kus kaevandatakse maapõuevarasid, valmistatakse või ümbertöötatakse saadusi ja mis töötavad vähemalt viie töölisega: neile, kes töötanud samas käitises vähemalt kaks aastat, ülesütlemistähtaeg kolm nädalat, kes aga töötanud samas käitises vähemalt viis aastat — ülesütlemistähtaeg neli nädalat (TSS § 61 p. 4).

Seaduse tekstist „töölise teenistusleping lõpeb ..“ kahe, kolme või nelja nädala möödumisel selgub vaieldamatult, et selle ülesütlemissaja jooksul tööleping kestab edasi ning tööline on õigustatud selle aja eest saama palka ja omab ka kõik need õigused, mis töölistel on olemas sotsiaalseaduste mõttes. Sellesse olukorda ei või tuua mingit muudatust see, et tööandja ei lase töölist enam töötada ja maksab talle kohe palga ette ülesütlemistähtaja lõpuni. Järelikult kuni ülesütlemistähtaja lõpuni töölistel oli õigus võtta osa Tööstuslikkude käitiste töölistkonna asutiste seaduses (RT 61 — 1931) ettenähtud üld- ja erikogu koosseadustest, töölisvanema või töölisnõukogu valimisest, lasta end valida valimiskomisjoni, töölisvanemaks või töölisnõukogu liikmeks. Seisukohta, et etteütlemistähtaja jooksul tööline omab kõik õigused, on korduvalt tunnustanud ka Riigikohus (Riigikohtu adm. osak. nr. 1196 II — 1931 ja nr. 310 II — 1932).

Uus 1. jaan. 1937. a. maksimahakkav Tööliste töölepingu seadus toob selles suhtes olulise muudatuse: „Tööandja

võib määramata ajaks sõlmitud lepingu lõpetada ilma ette ütlemata, kui ta töölisele maksab palga, mis viimane oleks saanud kuni etteütlemistähtaja möödumiseni“ (§ 13 neljas lõige, samuti ka § 15 esimene lõige). Seega uue seaduse järgi kaotab tööline kõik oma õigused momendist, mil talle välja maksti palk kuni etteütlemistähtaja lõpuni, st. kahe, kolme või nelja nädala kohta. Sellest momendist alates ta ei või enam võtta osa töölistkonna asutiste seaduses ettenähtud kooslekutest ega saa teda ka valida valimiskomisjoni, töölisnõukokku või töölisvanemaks.

Et see võimalus leiab tööandjate poolt tegelikku kasutamist, võib juba päris kindlasti ette öelda. Nüüdki leitakse sageli võimalusi töölistkonna asutiste valimise eel vallandada aktiivsemaid töölisi või tõenäolisi töölisvanemate kandidaate. Uus Tööliste töölepingu seadus muudab selles suhtes töölistkonna asutiste elluviimise paljudes käitistes üsna küsitavaks: tööandjal ei ole muud vaja, kui maksta ainult tõenäoliste valimiskomisjoni või töölisvanemate kandidaatidele mõne nädala palk ette. Ja et suuremas osas meie käitistest valitseb spionaaž, siis on tööandjal, kui ta soovib, alati teada aktiivsemad töölised ja tõenäolised kandidaadid.

Töölistkonna asutised on senini näidanud suurt elulisust ja otstarbekohasust; nad on olnud märgatavaks abiks tööinspeksioonile selle ülesannete teostamisel, lahendanud arusaamatusi tööandjate ja töövõtjate vahel ning aidanud parandada töö- ja palgatingimusi. Et nende suurte ülesannete täitmist kindlustada, tuleks töölistkonna asutiste eksisteerimist rajada veelgi kindlamatele alustele kui seni. Uus Tööliste töölepingu seadus teeb aga just vastupidist, võimaldades tööandjal vallandamise ja vallandamisähvarduste mõjul senisest palju suuremal määral mõjutada töölistkonna asutiste valimisi.

*

Teine küsimus, mida ei saa jätta puudutamata, on töölepingu lõpetamine tööandja poolt enne lepingu lõppimise tähtaja kätte jõudmist või määramata ajaks sõlmitud lepingu puhul ilma ülesütlemiseta.

Praegu kehtiva TTS-i järgi käitise juhatus võis murda teenistuslepingu ilma ülesütlemiseta või enne lõppemistähtaja kätte jõudmist peale muu „töölise tooruse või halva ülespidamise pärast, kui see osutub kahjulikuks käitise varanduslikele huvidele või karde tavaks käitise juhatuses kuuluvatele isikutele või tööülevaatajale“ (§ 62 p. 4). Kohtud on siin alati asunud seisukohal, et halb ülespidamine peab seisma seesugustes tegudes, millest võib tekkida kahju käitise huvidele, näit. vastuhakkamine juhatuses korraldustele töö suhtes, varanduste rikumine jne. või mis osutub karde tavaks käitise juhatuses kuuluvatele isikutele või tööülevaatajatele. Tööliste töölepingu seaduse järgi võib tööandja lõpetada töölepingu enne selle lõppemistähtaja kätte jõudmist või määramata ajaks sõlmitud lepingu ilma ülesütlemata peale muu aga järgmisel põhjusel: „töölise halva ülalpidamise puhul tööandja, tema leibkonnaliikmete või tööandja poolt määratud tööjuhataja vastu“ (§ 18 p. 1). Seega uues seaduses pole enam määratud, milles peab seisma see halb ülalpidamine. Kas direktori teretamata jätmine või meistrile keelenäitamine on „halb ülalpidamine“? Peaks olema, sest ega viisakas ja hea ülalpidamine see ei ole. Igatahes on kindel, et see paragrahv toob palju arusaamatusi nii tööinspeksiooni kui ka kohtute lahendada, missugustes arusaamatustes töölised paratamatult peavad kaotama, kui nende ülalpidamine on kuidagi olnud mitte hea.

Seda normi võidakse mõningatel juhtudel tööandja poolt kasutada ka töölistkonna asutiste organiseerimise mõjutamiseks.

Ameühinglased ja töölisvanemad, saafke «TÖÖLISTE HAALELE» kirjeldusi oma töökohtades, palga ja töötingimustest, amehühingute ja töölisnõukogude tegevusest, töölistkoosolekufest ja seal vastuvõetud otsustest ning kõigest mis puutub tööliste ellu!

Organiseerimisküsimusi.

Jüri Jalaja.

Ajutise Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatuse ametisemääramisega katkes esialgu elevus organiseerimistöö ümber, mis oli kestnud aasta algusest peale. Organiseerimistöö ajutise katkemise põhjuseks tõid ühingute juhtivad tegelased peamiselt seda, et ametiühingud tulevad ümberkorraldamisele ja nagu oleks ehk asjatud need jõupingutused, mis organiseerimistöö peale kulutataks. Oli selgusetu, kas töölisühingusse kuulumine jääb vabatahtlikuks või tuleb sundorganiseerimine. Nüüd, kus määratud juhatus on olnud tööle üle kahe kuu ja töölisühingud äraootavalt seisukohalt normaallolude kohaselt tööle asunud ning enam-vähem on kindel, et sundorganiseerimist ei tule, on ka organiseerimistöö ühingutes muutunud normaalseks ning liikmete juurevool üksikutes ühingutes on just viimasel ajal kaunis suur. Ajutine juhatuse erapooletu ja asjaliku tööga on lahendanud palju olulisi tööliskonda puutuvaid küsimusi ja sellega loonud usaldusliku vahekorra ühingutega, mis omakorda soodsalt on mõjunud liikmete juurevoolule ühingusse. On rõõmustav nähe, et tööliskond just nüüd, kus sotsiaalministeerium on tööliskonda puutuva seadusandlustööga ülekoormatud ja ajal, mil väljatöötamisel on rida põhjapanevaid seadusi, töölised koonduvad oma kutseühingute ümber. Sel kombel on töölistel võimalik neisse puutuvate seaduseelnõude arutamist võtta osa. Töölisühingute seisukohad leiavad seda enam tähelepanu, mida enam töölisi ühingusse on koondunud. Paremus on selles, et seaduste väljatöötamisel arvestatakse siis enam tööliskonna seisukohtadega, sest neis peegeldub kogu tööliskonna tahe ja ei saa kõne alla tulla juhusliku rühmituse võib olla meeleolulised seisukohad.

Kaubandus-tööstuskoja ümber koonduvad ringkonnad peavad teravalt silmis meie töölisliikumise arengut ja kaaluvad organisatsioonide ellukutsutamist, mille ülesandeks oleks vastukaalu moodustamine töölisühingutele. Põhjendused on ammutuntud: töölise ebaõig-

lased nõudmised, mis ületavad meie tööstuse kandejõu.

Neist „ebaõiglastest“ nõudmistest üks näide: kui ühes ettevõttes töölised nõudsid oma ebaloomulikult madalate palkade revideerimist ja mõne saadusteliigi valmistamise eest said 0,5—1 sent kg pealt juure, siis mõne päeva pärast tõstsid töösturid saaduste hindu 10 senti kilogrammilt. Sääraste abinõudega luuakse töölise õigustatud palgakõrgenduste nõudmistele vastu meeoleolu tarvitajaskonnas. Niisuguse sihiliku meeoleolu loomise vastu ja kõigiti põhjendatud palganõudmistele läbiviimiseks on töölistel ainukeseks relvaks oma kutseühingud. Ühingud aga suudavad edukalt töölisi kaitseda siis, kui nende liikmeskond on arvurikas ja sisemiselt distsiplineeritud. Paljuis ühinguis aga liikmeskond on väga kõikuv. See nähtus tuleb peamiselt sellest, et nad ühinguks on lõdvalt seotud. Liikmete sidumiseks tuleks juba küllalt suure liikmeskonnaga ühingutel ellu kutsuda abiandmiskassad ja üritada puht seltskondlik-meelelahutuslikku tööd, nagu ekskursioone, perekonnaõhtuid jne. Peale selle võiks kaalumisele tulla ühisostud, mida mõned ühingud hea eduga praktiseerivad ja millest vastavate kogemuste omamisel võiksid välja kujuneda tõelised töölise kooperatiivid.

Mõnes ühingus mõjub halvavalt liikmete juurevoolule asjaolu, et nad oma sisemise korra poolest on niivõrd „soomustatud“, et see takistavalt mõjub ühingu kasvamisele. Neis ühinguis tuleks ühingu tegelastel tõsiselt kaalumisele võtta oma kodukordade elule lähendamine, kui ei taheta, et neile võrkuksid vabama struktuuriga paralleelühingud. Ühe ja sama kutseala paralleelühingud mõjuvad nõrgestavalt kogu tööliskonnale ja see oleks pigemini samm tagasi kui edasi. Otse vastu-pidi, tuleks otsida teid, kuidas üksikuid kutseühinguid, mis oma iseloomult sarnased, ühendada.

Meil on viimastel aastatel moeks kongressidel ja konverentsidel rõhutada kehalise töö tähtsust ja asendada ühele tasemele vaimlise tööga. See on

kõigiti tervitatav nähe. Kuid senikaua, kuni tööliskond ise oma osatähtsust meie ühiskondlikus elus, vastavalt oma kihi suurusele, maksma ei pane, jääb see ajavaimule ja tööoludele kõigiti vastav mõte ainult sõnaks ja tööline ikka mingiks teisejärgu kodanikuks.

Loova füüsilise töö ausse tõstmisel

on töölisühingutel palju ära teha ja ühingute üheks tähtsamaks ülesandeks peaks olema tööliskonna iseteadvuse kasvatamine. Ainult oma organisatsioonide kaudu saab tööliskond näidata, et ta on terve, kaaluv ja vastutustundeline element meie riigiorganismis.

Töösturid organiseeruvad ametiühingute vastu.

A. Kaera.

Kaubandus-tööstuskoja täiskogu koosolekul 2. dets. 1936. a. koja esimees J. Puhk, kõneldes koja ülesannetest ja arutusel olevatest päevaküsimustest, märkis ajalehtede teateil muu seas järgmist:

„Ülesannetest, milliste teostamise koda on võtnud järgmise aasta tegevuskavasse, tuleb alla kriipsutada veel meie töösturite organiseerimise küsimust. Organiseerimise eesmärk oleks luua töösturite keskus, milliste ülesanne oleks kaaluda abinõusid, milliseid tuleks tööstureil võtta tarvitusele töövõtjate ebaõiglaste või meie tööstuse kandejõudu ületavate nõudmiste tagasitõrjumiseks. Enne kui asuda organiseerimise teostamisele, tuleb kojal kaaluda, kas on küllaldane, kui läbi viia tööstuse sektiioonides teatav alajaotus tööalade järele, või on siiski tarviline kutsuda ellu vastukaaluks ametiühingutele iseseisvaid tööandjate tüpporganisatsioone. Palkade ja töötingimuste küsimuses tahab koda pidevalt jälgida praeguse üleminekuaja nähtusi ja asub põhimõttelisel seisukohal, et kollektiivlepingute ja minimaalpalkade teostamiseks pole meie maa tööstuslik olukord veel küllalt küps.“

J. Puhki kõne võeti vastu elavate kiiduavaldustega.

Selle deklaratsiooni iseloomu kandva avalduse kohta oleks märkida järgmist:

1) Töösturite organiseerumine iseendast on sama tarvilik ja tervitatav nähe riigielus kui seda on ka tööliste organiseerumine. Organiseerimatu mass — koosnegu see kellest tahes — on riikliku elu arengule takistuseks.

2) Kui aga organiseerumise sihiks seatakse „vastukaal ametiühingutele“ ja koguni „töövõtjate ebaõiglaste nõudmiste tagasitõrjumine“, siis on siin ilmselt tegemist mitte „kaasaaitamisega üldisele riigi ülesehitavale tööle“, nagu sama kõneleja oma kõne algul väga ilusalt deklareeris, vaid — selle ülesehitamise mahalõhkumisega. Sest ükski riigivõim ei saa tunnustada sarnaseid organiseerumise sihte, olgu selle sihi seadjad töövõtjad või töö-

andjad. Tuleb tõsiselt kahetseda, et meie majandusringkondades nii kitsarinnalised ja atavistlikud vaated avaldamist leiavad. Vastukaaluks nendele seisukohtadele toome „Freiw. Zeit.“ (Bern) nr. 87. järgi Londoni kaubanduskoja peasekretär Mr. Leigh arvamise hindade ja palgaküsimuste kohta. Mr. Leigh ütleb: „Kui tootmine peaks parima korralduse mõjul odavnema, peab mitte hinnatset alandama, vaid palku tõstma!“

Meie Kaubandus-tööstuskoja tegelaste Londoni kolleeg on teadlik, et selleks oksaks, mille peal ta istub, õitsva majanduse aluseks, on ostuvõimeline mass, s. o. kõrgepalgaline tööline. Mr. Leigh saab aru, et enne peab looma ostuvõimelise massi (maksma õiglast töötasu!) ja siis järgneb sellele tema äri edukas tegevus. Kaine inglane mõistab, et on päris asjatu „kaitsta majandusalal tegutsevate kodanike õigusi ja huve“, kui tema lattu töötama peab, kuna ostjakkonnal pole raha (sissetulekut). See pärast Mr. Leigh saab „huvide kaitset“ aru vastupidiselt Mr. J. Puhkile: kuna Mr. J. Puhk näeb „huvide kaitset“ abinõudes, mis sihitud „töövõtjate ebaõiglaste nõudmiste (loe palganõudmiste) tagasitõrjumisele“, on Mr. Leigh mures selle eest, et tootmise odavnemisel tõuseks mitte tööandja puhaskasu, vaid töövõtja palk!

On päris rõõmustav, et Kaubandus-tööstuskoda, ära kuulates selle tähelepanuväärse kõne, kohe selle järgi otsustas määrata 10.000 krooni noorte majandusteadlaste Inglismaale saatmiseks. On ka tõesti tarvis, et noored Inglismaal kaimemate, kildkondlikust separatistist vabade mõtteviisidega tutvuskid ja siis vanu tegelasi asendaks. See on vajalik meie majanduselu „põhimõtteliste“ vastolude tasandamiseks, tõelise koostöö teostamiseks, mis oleks vaba alaväärtuslikust, separatistlikust „tagasitõrjumise“ ja „vastukaalu“ vaimust.

Olgu see kõne ja temas ülesseatud sihid Eesti tööliskonnale näiteks, kuidas ei pea teostama „kaasabi üldisele riigi ülesehitamisele“.

«TÖÖLISTE HÄÄL» on kogu Eesti organiseeritud töölistkonna häälkandja

Muudatusi suurtoöstuse tööliste reaalpalgas.

A. Kaelas.

Et meil viimasel ajal elukallidus järjest tõuseb, seega ühtlasi tööliste reaalpalk kogu aeg langeb, on ilma igasuguste andmete esitamisetagi kõigil teada. Iga tööline teab juba enda käest, et ta tänavu ei saa enam sel määral osta liha ja võid, kui veel aasta või paar tagasi ja et korteriüüri maksmine ning küttepuude ostmine teeb järjest ikka rohkem muret. Iga tööline tunneb oma rahakoti arvel, et ta palga ostujõud, s. t. reaalpalk, on tänavu palju madalam kui aasta või paar tagasi. Sellepärast siis ka viimasel ajal tööliste koosolekute alaliseks arutlusainekseks ongi elukalliduse tõusu küsimus.

Alamal toome selle küsimuse selgitamiseks mõned statistilised andmed (tabel nr. 1) suurtoöstuse tööliste kohta, mis on koostatud Riigi Statistika Keskbüroost saadud andmete alusel.

Tabel nr. 1.

Aasta	Töölise keskmine teenistus tunnise suurtoöstuses		Elumaksumuse indeks detsembris. 1927.—1931. a. = 100	Suurtoöstuse töölise palga ostujõud (reaalpalk) detsembris. 1927.—1931. a. = 100
	Snt.	Indeks.		
		1927.—1931. a. = 100		
1927	29,25	94,4	98,8	96,9
1928	30,45	97,9	105,7	94,8
1929	31,70	102,1	106,6	97,0
1930	32,35	104,2	93,9	112,6
1931	31,45	101,3	92,7	108,1
1932	29,65	95,5	86,0	110,9
1933	28,90	93,1	83,8	111,8
1934	29,05	93,6	79,6	117,8
1935	30,20	97,3	87,6	116,9
1936 okt.	31,80	102,4	93,4	109,6

Nagu sellest tabelist nähtub, on suurtoöstuses tööliste palk 1934. a. alates veidi tõusnud, olles praegu umbes samal tasemel kui 1929. a. Kui võtta suurtoöstuse töölise keskmiseks palgaindeksiks (100) 1927.—1931. a. keskmine palk, siis k. a. oktoobris oli töölise palgaindeks 102,4, seega veidi ületades 1927.—1931. a. keskmist palka. Kui võrrelda k. a. oktoobrikuu palka aga eelmise aasta keskmise palgaga, siis näeme, et tõus on isegi 5,3%. Seega suurtoöstuses tööliste palk on viimasel ajal igatahes veidi tõusnud.

Samast tabelist nähtub aga ka, et elumaksumuse indeks on viimasel ajal tõusnud hoopis kiiremini kui töölise palk. Kui võtta elumaksumuse indeksi aluseks (100) 1927.—1931. a. keskmine elumaksumus, siis näeme, et 1934. a. oli indeks 79,6; 1935. a. 87,6 ja k. a. oktoobris juba 93,4. Seega elukallidus ei ole jõudnud küll veel 1927.—1931. a. keskmisele tasemele, kuid on viimase paari aasta jooksul näidanud õige kiiret ja märgatavat

tõusu. Kui võtta elumaksumuse indeksi aluseks 1934. a. hinnad, siis näitab alamalesitatud tabel (nr. 2) väga kujukalt, mis alal ja kuidas viimasel ajal elukallidus on tõusnud.

Tabel nr. 2.

Aasta	Elumaksumuse üldindeks	Toitlus	Korter	Küte, valgustus	Riietus
1934	100	100	100	100	100
1935	101	102	101	100	101
1936 okt.	115	121	112	125	104

Nagu sellest tabelist nähtub, on viimase aasta jooksul eriti järsku ja suurel määral tõusnud küte ja valgustus ning toitlus, mis jätvad isegi tunduvalt varju korteriüüri tõusu. Kõige vähem on tõusnud riietusele minev kulu.

Töölisele annab end kõige teravamini tunda just toidu ja küttepuude hindade tõus, sest lõviosa tööliste väljaminekutest läheb just neile, kuna jõukamate kihtide väljaminekutes modustavad küte ja toitlus suhteliselt palju väiksema tähtsuse. Neil põhjusil praegune elukalliduse tõus annab end ka palju teravamini tunda töölisele kui teistele kihtidele.

Kui nüüd võrrelda esimeses tabelis toodud töölise keskmist tunniteenistust (nominiaal-palk) elumaksumuse indeksiga, siis näeme, et palga ostujõud (reaalpalk) on viimase paari aasta jooksul märgatavalt langenud, sellele vaatamata, et tunnitasu on veidi tõusnud. Teiste sõnadega öeldes: tööline sai näit. 1934. a. 29,05-sendise tunniteenistuse eest osta palju rohkem elatisvahendeid, kui 1936. a. oktoobris 31,80-sendise tunniteenistuse eest.

Kui võrrelda suurtoöstuse töölise palga astujõudu aga 1927.—1931. a. keskmisega, mis tabelis (nr. 1) on võetud indeksi aluseks (100), siis näeme, et ostujõud, kuigi ta paari viimase aasta jooksul järjest langeb, püsib siiski veel veidi kõrgemal (109,6) 1927.—1931. a. keskmisest tasemest. Kui aga elumaksumus senises tempos edasi tõuseb, siis võib töölise reaalpalk väga kergesti langeda ka allapoole 1927.—1931. a. taset. Et sellises suunas areng on kogu aeg järjekindlalt läinud, seda tõendab kujukalt alamaltoodud tabel (nr. 3), milles elumaksumuse ja reaalpalka muutumine on toodud kahe viimase aasta jooksul kuude kaupa. Sealt nähtub, et elukallidus on järjekindlalt tõusnud ja reaalpalk langenud. Väikese erandi, nagu ikka, moodustavad ainult suvekuud, mil elatiskulud (küte, valgustus, toit) märksa väiksemad, kuid palgad sealjuures tavaliselt veidi kõrgemad.

Iga teadlik tööline loeb «TÖÖLISTE HÄÄLT»!

Tabel nr. 3.

Aasta ja kuud	Elumaksumuse	Suurtööstustöölise
	indeks. 1927.—1931. a.=100	tunneteostuse ostujõud (reaal- palk). 1927.—1931. a.=100
1935. a. Jaanuar	79,7	118,4
Veebruar	81,1	116,0
Märts	80,7	116,1
Aprill	80,8	118,4
Mai	80,0	119,6
Juuni	78,8	124,2
Juuli	80,8	118,4
August	81,2	118,6
September	82,3	118,2
Oktoober	86,8	112,1
November	87,5	111,2
Detsember	87,6	116,9
1936. a. Jaanuar	88,0	110,6
Veebruar	89,1	106,7
Märts	89,8	108,0
Aprill	90,2	109,3
Mai	90,3	113,1
Juuni	92,2	116,1

Juuli	92,8	111,7
August	93,3	111,9
September	93,0	112,3
Oktoober	93,4	109,6

Kõik siintoodud andmed käivad ainult suurtööstuse tööliste kohta. Teiste kohta puuduvad täpsed ja usaldavad andmed. Üldiselt on aga ju teada, et suurtööstuse tööliste palgad on meil kõige paremad. Sellest võib järeldada, et kesk-, väike- ja kodutöölised kannatavad praeguse elukalliduse tõusu all veelgi enam kui suurtööstuse töölised.

Lõpuks võib veel siia juurde lisada ajakirjas „Konjunktuuris“ avaldatud üldised elatusmaksumuse indeksid kolme Balti riigi (Eesti, Läti, Leedu) kohta 1935. a. Võttes indeksi aluseks (100) 1927.—1931. a. keskmise elatusmaksumuse, näeme „Konjunktuuris“ avaldatud andmetest, et 1935. a. oli elatusmaksumuse indeks Eestis 82, Lätis 74 ja Leedus 52. Seega kolmest Balti riigist on elukallidus viimasel ajal, võrreldes 1927.—1931. a. keskmisega, kõige kõrgem just Eestis. See kinnitab veel omakorda eespool suurtööstuse tööliste kohta toodud andmeid.

Pärnu Töölise Ühingu 10-aastane.

M. Unt.

Aastal 1925 tööliikumist Pärnus peaaegu ei olnudki. Töötingimused, palgaolud, ümberkäimine töolistega käitistes ja töökohtades nõudis palju parandamist ja korraldamist. Seda tööd võisid teha tööliste omad organisatsioonid ja vabad ametiühingud. Paljudel vanadel töolistel ja tööliikumise tegelastel keerlesid ammugi juba mõned peas ellu kutsuda Pärnus

vabaametühinguline liikumine. Pärnu Rahvamajja kutsuti kokku Pärnu tööliste koosolek. Koosolek oli väiksearvuline kuid sellele tuli kokku inimesi, kes teadlikud tööliikumise tähtsusest ning kellel oli tõsine tahe midagi ära teha tööliikumise elujärje parandamiseks. Peale selgitavat kõnet rkl. O. Gustavsoni poolt ühel häälel otsustati ellu kutsuda Pärnu

Pärnu Töölise Ühingu juhatus.

Töölise Ühing. Korraldavad toimkond moodustati koosseisus O. Gustavson, J. Vuks, J. Neiland, A. Ennok, M. Unt, J. Neio, K. Tiidermann, A. Võigemast. Kõigile neile isikuile pandi südamele, et juba lähemal ajal registreeritakse ühingu põhikiri ja et see saaks tegutsema hakata. Toimkonna poolt koostati põhikiri, mis leiti täiesti vastuvõetav olevat ning selleaegse seltside ja ühingute registreerimise seaduse põhjal esitati see registreerimiseks V.-Pärnu Rahukogule järgmiste ühingu asutajate liikmete allkirjadega: O. Gustavson, Aleksander Võigemast, Johan Neiland, Juhan Vuks, Juhan Neio, Kristjan Tiidermann ja Maksim Unt. Põhikirja registreerimine ei läinud aga nii libedasti nagu seda loodeti. Kohtus leiti, et sellasest põhikirja registreerimisest, kus räägitakse streigiõigusest oma elujärele parandamisel, ei saa juttu olla, ning see tuleb tagasi lükata. Põhikirjas oli ka teisi takistavaid asjaolusid, nagu klasisvõitluse lause jne. Registreerimata põhikiri saadeti asutajale tagasi ilma registreerimata. Asutajad liikmed tulid ülest kokku, vaatasid põhikirja läbi, tegid mõned parandused, streikimise õigus jäeti siiski põhikirja sisse, ning saadeti see siis väksemate muudatustega uuesti registreerimisele. Ka seekord jättis Viljandi-Pärnu Rahukogu põhikirja registreerimata, tuues ette vähemaid puudusi. Asutajale ei jäänud muud üle, kui pöörduda Riigikohtu poole ning otsida sealt selle küsimuse lahendamist. Riigikohus oma otsusega 26. septembrist 1936. a. mutis ära Viljandi-Pärnu Rahukogu otsuse ning kirjutas ette Pärnu Töölise Ühingu põhikiri kanda seltside ja ühingute registrisse.

Pika ja visa võitluse järgi registreeriti ühingu põhikiri ja ühing sai tegutsema hakata. Esimene peakoosolek kutsuti kokku Pärnu Eesti Kooliseltsile kuuluva „Rahvamaja“ väikesesse tuppa. Koosolek valis ühingu juhatuse ja andis esimesed näpunäited tegutsemiseks. Rasked olid esimesed tegutsemispäevad ja kuud. Puudusid ainelised võimalused, puudusid ruumid ja oli ka puudus inimestest. Kõige esmalt lahendati inimeste küsimus. Leiti terve rida häid, julgeid selgrooga inimesi käitistest, kes teadlikud olid ametiühingu tähtsuses ning kes hoogsalt tööle rakendusid. Hakkas parinema ka ühingu majanduslik külg, kuna ühingu ümber kondunud liikmed tasusid omad liikmemaksud ning nende summadega saadi hakata ühingu asjaajamist korraldama. Mis aga lahendamata jäi, see oli ruumide küsimus. Ühing sai küll kasutada üks kord nädalas „Rahvamajas“ üht tuba, kuid asjaajamine ei toimunud mitte ainult üks kord nädalas, vaid peaaegu iga päev oli mõni küsimus, mis vajab lahendamist või tuli kirjutada kirju. Seda tehti suuremal osal ühingu juhatusliikmete kodus, kuid tehti seda tihti ka lihtsalt tänaval kusagil trepil. Ei läinud mööda ühingu asutamise aastatki, kui lahendati ka ühingu ruumide küsimus. Ühing asus korterisse Munga tn. nr. 2. Neis ruumides algas hoogne tegevus kõikidel tööaladel. Asuti organiseerima uusi ametiühinguid, spordiseltsi, tööliseltsi, nende hulgas eeskätt ka Pärnu Töölise Ühingu, mis võidi uue hooga hakata.

tustest tugevamateks kujunesid Pärnu Tööliseltsi ja Pärnu Töölisspordi Ühing. Mõlema nimetatud organisatsiooni algatusel tekkis kõva spordi- ja kultuurihuviline liikumine, mis vägagi paljudes asjus osutus eeskujuks senistele spordiseltsidele. Ka Tööliseltsi tegevus muutus oma tegevuses edukust, võrreldes Pärnu vana elukutselise „Endla“ teatriga. Ühingu töö ja tegevus aina suurenes ja laienes.

Tööliskonna organiseerimiseks Pärnu Töölise Ühingu asuti selgitama tööliskonnale organiseerimise tähtsust loengute, kõnekoosolekute ja kursuste kaudu, kuid mindi ka välja sellest seisukohast, et tuleb ühingu kätte võtta töid, näidates sellega tööliskonnale, et sarnase töövõtmise juures võivad töölised teenida palju paremat töötasu ning töötegemise viis ja kord on ühtlasi ka vastuvõetavam töölisele. Sarnaseid töid võeti mitu. Pärnu linnale ehitati Töölisühingu poolt kolm suuremat ehitust, peale selle ehitati Taali vallale koolimaja Pustuskis ning veel mõni väiksem ehitus. Kõigi nende ehituste juures oli töölise töötasu kõrgem kui seda oli töötasu eraettevõtjate juures; pealegi said töölised peale töö lõpuleviimist kogunenud rahast kaudis kenakese summa. Selleaegseks ühingu asjaajajaks oli A. Juhkam. Tema püsis asjaajajana ühingu teenistuses kuni 1929. a. Tema lahkumisega sai uueks ühingu asjaajajaks Juhan Vanatõa. Tema algatusel asutati ühingu juurde 1929. a. raamatukogu, mis samal 1929. a. Pärnu linnavolikogu otsusega viidi avalikkude raamatukogude võrku. Raamatukogu tegevus arenes jõudsalt, kuna lugejaid oli ohtralt. Ei keelanud ühing ka summe raamatukogule. Kõik vabad summad mahutati uute raamatute ostudesse.

1927. aastast peale kuulub Pärnu Töölise Ühingu Rahvusvahelise Ametiühingute Liitu ning on selle liidu põhimõtete järgi käinud ja tegutsenud.

Kui Pärnu Töölise Ühingu tegevuses on suuri tõusuaegu olnud selle lühikesel 10-aastase tegevuse kestes, siis on selle aja jooksul olnud ka suuri mõõnu. Eriti raskes kujunes olukord majanduskriisi aastail, kus rahvamassides tekkis teatud ärev meeleolu. Sel ajal elas Pärnu Töölise Ühing üle ka kõige suurema mõõna oma tegevuses. Kui enim tegutses ühingu juures hea laulukoor, tarvitati ohtralt raamatukogu ja tegutsesid ühingu juures mitmed sektsioonid, siis kriisiaastail jäi ühingu tegevus soiku. Tuli vahetada ka asjaajajaid, kuna peale J. Vanatõa äraminekut asus sellele töökohale A. Aaben. Tema töötas ühingu juures paar kuud. Aabeni asemele tuli J. Kivi; ka tema ei püsinud sellel kohal kaua, kuna läks uuele tööalale. Peale Kivi töötas ühingu juures J. Tamme ja peale tema asus sinna tööle H. Lusikas. Viimane töötas ühingu juures üle aasta. Lusika lahkumisega asus ühingu tegevust korraldama ühingu asutajaliige ja juhatusliige M. Unt.

Et kriisiaastad olid selja taga, ja et ka rahva meeleolus tekkis muudatus, kuna selle muudatuse eestvõitlejaks olid töölisorganisatsioonid, nende hulgas eeskätt ka Pärnu Töölise Ühing, siis võidi uue hooga hakata.

Erilist tähelepanu pöörati tööliste organiseerimisele ja uute sektsioonide ellukutsumisele. 1934. aastal Pärnu Tööliste Ühingu kaasabil ja toetusel teostati Pärnu sadamatööliste palgavõitlus, mis lõppes tööliste võiduga, kuid mis oleks võinud Pärnu sadamatööliste kui ka teiste tööalade töölistele anda palju paremaid tulemusi, kui siin ei oleks vahele segatud. 1935. a. korraldati palgaolude parandamist saeveski ja platsitöölistele, kuid see nurjus, kuna ei lubatud koosolekuid, mille päevakorras oli palgaolude parandamise küsimus. Kui 1935. a. palgaolude parandamise küsimus nurjus, siis seda hoogsamalt teostati see 1936. a. Äärmiselt madalad palgad, mis valitsesid sellel tööalal, parandati, kuid mitte sel määral, et see oleks rahuldanud. Mitte ükski platsi- ja saeveskitööliste palgaolud ei leidnud 1936. a. parandamist, vaid 1936. a. parandati palgaolusid ka pottseppadel, maalritel, ehitustöölistel, toidu- ja maitseainetöölistel ja veel mõnel teisel tööalal. Need palgaolude korraldamised andsid tulemusi. Palgad kõigil neil tööaladel tõusid, kuid mitte sel määral kui see oleks tänapäev tarvilik. Peale palgaolude korraldamist viidi läbi käitisevanemate valimised terves reas käitistes. Peab arvama, et Pärnus protsentuaalselt on käitisevanemaid, võrreldes teiste linnadega, kõige rohkem.

Kui paar aastat tagasi Pärnu Tööliste Ühingu elas alles mõna aega, siis aasta 1936 on siin toonud täielise pöörde. Praegu tegutsevad ühingu juures üle 10 sektsiooni. Ühingu on korralikud ruumid, kus peale Pärnu Tööliste Ühingu ja selle sektsioonide asuvad veel Pärnu Nahatööliste Ühingu ja Pärnu sadamatööliste ühing. Peale selle asub neis

ruumes Pärnu Spordi Ühingu ja veel teisi töölisorganisatsioone. Neid ruume on korda läinud üürida tänu Pärnu linnavalitsusele. Pärnu linnavalitsuse toetus on olnud see, mis ühingu on välja aidanud ruumikriisist. Praegu tuleb lugenda ühingu liigete arvu 1000 peale ning on arvata, et see lähemal ajal veelgi tõuseb. Ühingu raamatukogu on viimase kahe aastaga täienenud väärtusliku kirjandusega ning seal võib leida peaaegu kõiki viimaseil aastail Eestis ilmunud algupärandeid kui ka tõlkeid. Köidete arv ületab juba 2600. Lugejate arv on üle 450. Keskmiselt võetakse kogust lugemiseks kuus 600—700 köidet. Võrreldes möödunud aastaga, on raamatute tarvitamine tõusnud 50% võrra.

Praegusesse juhatusse käesoleva aasta kevadel valiti M. Unt, M. Tamm, A. Põltsam, J. Värman, E. Petermann, A. Elend, E. Naaris, J. Tarlap ja F. Tamm. Juhatus jagas ametid omavahel järgmiselt: esimees A. Põltsam, van. abiesimees M. Tamm, abiesimehed E. Naaris, J. Värman, F. Tamm, E. Petermann, sekretär M. Unt, sekretäri abi A. Elend, laekur J. Tarlap.

Pärnu Tööliste Ühingu on asutatud vabaametiühingute põhimõtetele, on tegutsenud nende põhimõtete kohaselt ning jääb neile truuks ka edaspidi. Ainult vabad, oma eneste poolt korraldatud, eneste keskelt valitud „alt ülesse“, mitte aga „ülevalt alla“, meeste juhtimisel võivad areneda ja kasvada ametiühingud. Pärnu Tööliste Ühingu on kasvanud ja jõudnud edasi just sellepärast, et selles ühingu on võidud tegutseda vabaametiühingute põhimõtete kohaselt.

Ringvaade.

Muudatusi E. Töölisühingute Keskliidu juhatuses.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus otsustas koopteerida juhatuses Tallinna Nahatööliste Ametiühingu sekretäri Richard Jõulu ja maatööliste organiseerija rkl. Jüri Voimani. Varemalt koopteeriti teatavasti keskliidu juhatusse E. Toidu- ja Maitseainetööliste Ühingu esimees August Kull ja E. Autojuhtide ja Mototehnikute Ühingu esimees Oskar Viikmäe. Lähematel päevadel kutsutakse juhatusse veegi uusi ametiühingute tegelasi. Sisekaitseülema otsuse kohaselt võib ajutine juhatus oma koosseisu täiendada kokku kuni neljateistkümmne liikmeni.

E. T. Keskliidu ajutise juhatuses esimees Kaul Kadak lahkus 18. nov. juhatuselt, ühtlasi ka esimehe kohalt. Juba tema määramisel ajutise juhatuses esimeheks oli kokku lepitud, et K. Kadak võtaks juhatuses tööst osa 1—2 kuu kestes, kuna pikemat kaasa-töötamist ei võimalda ajapuudus seoses tema ametialaste ülesannete täitmisega haridus-ministeeriumis.

Uueks esimeheks valis ajutine juhatus oma

koosolekul 18. nov. J. Voimani. Samal koosolekul valiti juhatuses abisekretäriks A. Kull. Viimane koht oli juhatuses seni täitmata.

Tööliste palgaline puhkeaeg ümberkorraldamisel.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus esitas 17. nov. sotsiaalministrile märgukirja, milles juhiti tähelepanu tööstustööliste palgalise puhkeaja seaduse puudustele. Märgukirjas peeti soovitavaks, et palgalist puhkust laiendataks ka ehitus- ning liiklemisettevõtete töölistele ja et selle alla viidaks kõik ettevõtted tööliste arvule vaatamata ning et puhkuse eest makstaks tükitööliste palka mitte põhitöötasu, vaid kolme celneva kuu jooksul tege-likult teenitud tasu alusel.

Nüüd ongi sotsiaalministeeriumis valminud uue „Tööliste palgalise puhkeaja seaduse“ eelnõu, mis on saadetud seisukohavõtmiseks kaubandustööstuskojale, tööliskojale ja E. Töölisühingute Keskliidule. Uue eelnõu järgi tuleks tööliste palgaline puhkus laiendamisele kõikide nende tööliste kohta, kelle kohta hakkab 1. jaan. 1937. a. maksuma uus tööliste töölepingu seadus. Seega saaksid eelnõu järgi palgalist puhkust kõik töölisel, välja arvatud

põllutöölised, metsatöölised, meremehed, erakäitise vaimutöötajad ja riigi ning omavalitsusteenijad.

Eelnõu järgi on töötajate kohustatud andma neile töölisele, kes vähemalt ühe aasta on töötanud tema käitises, üheksa päeva palgaist puhkust. Seega pikendab eelnõu puhkuseaega kahe päeva võrra. Ei anna ettevõtja töölisele seaduse ettenähtud puhkust, on tööisel õigus saada tasu saamatajäänud palgalise puhkeaja eest pooleistkordses suuruses järgneva aasta esimesel palgapäeval ja puududa töölt üheksa päeva, millest tuleb tööandjale üks nädal ette teatada. Päävapäevaks töölisele arvestatakse puhkusele eelneva kolme kuu jooksul normaaltöölisel teenitud tasu, jagatud tööloitud päevade arvuga.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul 30. nov. arutati üksikasjalikult hiljuti valminud töölise palgalise puhkeaja seaduse eelnõud. Asuti seisukohale, et puhkust tuleb anda mitte üheksa päeva, vaid kaks nädalat, s. t. 12 tööpäeva, nagu seda korduvalt on nõudnud ka mitmed töölise ja töölisvanemate koosolekud. Edasi peeti soovitavaks, et puhkuse andmine piiratakse ajavahemikule 15. maist kuni 15. septembrini, sest puhkus on ikkagi ette nähtud töölise tervise parandamiseks ja kosutamiseks, mis pole mõeldav talvekuudel. Ka peeti soovitavaks, et seaduses viidaks paragrahv, mille järgi palgalise puhkuse eest saamata jäänud tasu nõutakse sisse tööinspektori poolt administratiivsisenõude korras, sest see on kord, kus töölised seda peaksid tegema tsiviilkorras, on töölisele liiga raske ja vastuvõtmatu. Ka peeti soovitavaks mõjuvat sanktsiooni selleks juhaks, kui tööandja ei anna seaduses ettenähtud puhkust, mille järelevalve kuulaks vastava jaoskonna tööinspektorile. Eelnõus ettenähtud kord, et töölisel, kui nad ei ole saanud puhkust, on ainult õigus puududa töölt ühenädalase etteatamisega, ei ole vastuvõetav, sest eriti väiksemates käitistes töölised oma õigust lihtsalt ei julge teostada.

Töölise reaalpalk aasta jooksul langenud vähemalt 10 protsenti.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus esitas 27. novembril k. a. majandusministrile alljärgneva märgukirja:

„Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus, arutanud elukalliduse tõusu ja tööliskonna reaalpalka küsimust, konstateeris, et viimasel ajal on esmajärguliste elatisvahendite (toiduained, korter, küte j. t.) hinnad tõusnud õige märgatavalt, mille tõttu töölise reaalpalk on tunduvalt langenud, sellele vaatamata, et nominaalpalk viimase aasta jooksul on veidi tõusnud. Nii oli Konjunktuuriinstituudi andmeil käesoleval sügisel meestöölise palk 4,8% ja naistöölisel 2,6% kõrgem kui möödunud aastal samal ajal, kuid sellele vaatamata oli tööstustöölise reaalpalk septembrikuul 7,3% madalam möödunud aastast reaalpalgast. Tegelikult reaalpalka langus on veel märksa suurem, sest Konjunktuuriinstituudi arvestuses on esiteks võetud korteri hinna aluseks käesoleva aasta juunikuu üürid, suurem üüritõstmine oli aga just sügisel, mida Konjunktuuriinstituut arvestab alles oktoobrikuu reaalpalkade juures. Teiseks arvestab Konjunktuuriinstituut korteri osatähtsust töölise elarves 1925. a. andmete alusel, mil osalt veel kehtis üüri seadus. Sellest ajast alates korteri osatähtsus

töölise elarves aga on kogu aeg tõusnud. Arvestades neid asjaolusid ja ka seda, et septembrikuust alates on toiduainete hinnad kogu aeg tõusnud, kuid töölise nominaalpalk püsib viimase paari kuu jooksul peaaegu muutmatusena, siis võib päris kindlasti arvata, et töölise reaalpalk on praegu vähemalt 10% madalam kui möödunud aastal.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus peab end ühtlasi õigustatuks ja kohustatuks juhtima Teie tähelepanu ka asjaolule, et viimasel ajal on mitmetel käitistel ja ülelinnalistel töölise koosolekutel korduvalt võetud vastu õigustatud ja põhjendatud seisukohti, milles nõutakse elukalliduse tõusu pidurdamist ning töölise reaalpalkade tõstmist.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus ühineb täiel määral nende seisukohtadega ja pöördub Teie poole, härra Minister, sooviga, et Teie leiaksite võimalusi ja abinõusid elukalliduse tõusu pidurdamiseks ning ühtlasi töölise reaalpalka tõstmiseks. See oleks tarvilik juba meie rahuliku majandusliku arengu huvides, sest senise olukorra püsimine — töölise reaalpalka järjekindel langus — kutsub paratamatult esile mitmesuguseid kogu meie rahvamajandusele kahjustavalt mõjuvaid häireid...“

Majandusminister K. Selter vastas E. Töölisühingute Keskliidu esimehele ja sekretärile, et valitsus aitab omalt poolt kaasa niipalju kui võimalik elukalliduse tõusu pidurdamiseks ning seega ühtlasi ka töölise reaalpalka tõstmiseks.

Ärakiirjad majandusministrile esitatud märgukirjast anti üle peaministrile, sotsiaalministrile ja tööliskojale.

E. Töölisühingute Keskliidu seisukohad uue haiguskindlustuse seaduse eelnõu kohta.

Sotsiaalministeeriumil on teatavasti valminud uue haiguskindlustuse seaduse eelnõu. E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul 30. nov. oli eelnõu üksikasjalikult arutusele, Keskliidu juhatus asus üksmeelsele seisukohale, et kindlustuskassa juhatuses olgu kõik kaheksa liiget valitud kindlustatute seast, mitte aga nii, et kaks liiget oleks nimetatud kaubandus- ja tööstuskoja poolt tööandjate seast, nagu seda näeb ette eelnõu. Ühenduses sellega asuti ka seisukohale, et töölisele pole vastuvõetavat vastavad arstide- ja rohuteadlaste kodade ettepanekud, mille järgi oleks kindlustuskassa juhatuses kammastki kojast üks esindaja. Kindlustuskassa teenistuses on ju isegi arste ja rohuteadlasi, kes vastavates küsimustes annavad juhatusete nõu, nii et kodade esindajad, kui nad on mõeldud kutsealalistes huvides, oleksid üleliigsed.

Põhimõtteliselt asuti eitavale seisukohale asjade valitseja instituudi suhtes, mis eelnõu järgi on nähtud ette üsna suurte võimupiiridega.

Ühenduses selle seaduseelnõuga peeti tarvilikuks, et kõik töölised, kes kuuluvad selle seaduse alla, kuuluksid ka sundkindlustamisele tööõnnetuste vastu. Olukord, kus osa kindlustuskassade alla kuuluvaid töölisi ei allu sundkindlustamisele õnnetusjuhtumite vastu, on haigekassade ja ka töölise seisukohalt vastuvõtmatu.

Edasi võeti üksikute paragrahvide juures vastu terve rida muutmissoove.

Ühenduses selle eelnõuga võttis keskkliidu juhatus vastu seisukoha, et haiguskindlustust tuleks laiendada ka ligisõidu laevaväe ja põllutöölise kohta, milleks tuleks arvatavasti välja töötada vastavad eriseadused.

Kodustöötavate kingseppade töötasu.

Ajakiri „Konjunktuur“ nr. 21/22 toob G. Kõll'i kirjutuse „Kingseppade töötasu mõju jalanõudeturile“, mille koostamisel on kasutatud A. Renningu poolt kogutud andmeid. Alamal toome lühikese kokkuvõtte nimetatud artiklist.

Jalanõudeturul valitseb ebanormaalne nähtus, mis avaldub selles, et kodutöölise abil valmistatud jalanõude hinnad on odavamad kui tööstuses valmistatud. A. Renningu uurintus näitab, et ebanormaalne olukord ja võistlus on tingitud tasakaalu puudumisest tööstusliku töö ja kodutöö tasudes. Kodutöö tasud on madalad peamiselt äride poolt algatatud võistluse tõttu, mis on rajatud äärmiselt hoolimatule hodontöölise ekspluatatsioonile.

Eestis elatub jalanõude tootmisest (II rahvaloenduse andmeil) 5893 isikut, peale selle veel 192 palgata töötajat perekonnaliiget. Olevail andmeil töötab neist suurtööstuses 312 ja kesktööstuses 144 isikut. Peale selle nn. „laagritö“ alal kodutöölisina tegutsevate isikute arv on umb. 700. Kodutöölisina jalanõudetööstuses elatub ligi neli korda enam inimesi kui suur- ja kesktööstuses kokku.

Ei tohi ka jätta tähele panemata eriseisundeid, milleks nimetatud rühmadel tuleb töötada. Samal ajal, kui suurtööstuse tööaeg on normitud ja nende seisundit reguleerivad tööndusliku töö ja töökaitse seadused, teisalt nende endi poolt loodud organisatsioonid, ei ole kodutöölisel mingit tööaja piiri, neil tuleb töötada sageli ebaterves olustikus, neil ei ole ei arstiabi ega toetust haigusjuhtudel jne., pealegi peavad nad kandma ise tööriistade kui ka tööruumide kulud ja sageli vastutama riknenud materjalide eest. Tööstuses töötab iga tööline oma kitsal erialal, kodutöölise peab tundma samal ajal jalanõude valmistamise protsessi lõpuni. Seega peaks kodutöölise oskuse tase ületama tublisti tööstustöölise oma ja seetõttu peaks kodutöölise tasu kõrgem olema tööstustöölise omast. Tegelikult näeme vastupidist.

Kogutud ja kontrollitud andmete põhjal on kodutöölise töötasu üksikute linnade järgi enne ja pärast 1935. a. streiki:

Linnad	Kodutöölise arv	Tunnitasa enne streiki	Tunnitasa peale streiki
Pärnus . . .	95	14,3 s.	19,3 s.
Rakveres . . .	148	11,5 „	14,4 „
Narvas . . .	250	13,3 „	15,3 „
Viljandis . . .	157	11,7 „	13,6 „
Tartus . . .	250	16,5 „	17,0 „
Tallinnas . . .	500	20,6 „	25,3 „

Kokku 1400

Suurtööstused aga maksid samal ajal keskmiselt:

Tallinnas meestele 41,4 s. ja naistele 26,8 s. tunnis;

Tartus meestele 33,3 s. ja naistele 15,3 s. tunnis.

Nende tulemuste vaatlemisel on selge, et kodutööliline ei suuda end ega oma perekonda elatada 8-tunnise tööpäevaga, seda näitab ka kodutöölise hulgas korraldatud ankeet, mille järgi nende keskmäseks töönalalaks on 77,9 tundi tööstustöölise 48-tunnise normaalnädala vastu. Sel juhul on ka nende teenistus enamvähem võrdne. Nii teenib kodutööliline 77,9-tunnise töönalala juures Tallinnas keskmiselt kr. 19,70 ja Tartus kr. 13,24, tööstustööliline 48-tunnise töönalala jooksul Tallinnas kr. 19,87 ja Tartus kr. 15,98.

Üleriiklikel andmeil on pilt veel tunduvalt halvem. Nii on jalanõude valmistamisel töötavate inimeste tasu, arvatult ümber ühtlasele 48-tunnisele töönalalale:

Nädala teenistus	Suurtööstuses töötajate üldarvust %	Kesk- ja väiketööst. töötajate üldarvust %	Väiketööst. töötajate üldarvust %	Kodutööl. töötajate üldarvust %
6 kr.	7,9%	7,1%	9,6%	11,5%
12 „	26,3%	42,9%	61,6%	80,7%
18 „	34,2%	34,3%	26,9%	7,4%
24 „	21,1%	15,7%	1,9%	0,4%
30 „	7,9%	—	—	—
üle 30 „	2,6%	—	—	—

Tabelist nähtub, et 92,2% kodutöölisi teenib nädalas kr. 12.— ja vähem, kuna samal ajal suurtööstuses teenib 65,8% töölisi kr. 18.— kuni kr. 30.— nädalas.

Kodutöölised on teinud korduvalt katseid oma seisundit parandada. Viimane streik 1935. a. parandas veidi nende seisundit, kuid see on ikkagi veel küllalt vilets.

Eeltoodust nähtub, et käesoleval ajal mõjutab kaaluvalt meie saapaturgu kodutöölise poolt valmistatud ja saapakaupmeeste poolt odavalt tasuta toodang.

Igal juhul peaks võrduma kodutöölise tasu suurtööstuses makstavate tasudega, lisades veel tööabinõude ja muud kulud, mida tööstustöölistel ei tule kanda.

Töötute arv veidi suurenenud.

Teedeministeriumi poolt tehtud kokkuvõtetest selgub, et 1. detsembriks oli kõikides tööbörsides töötutena registreeritud kokku 1045 isikut, neist mehi 189 ja naisi 856. Möödunud aasta sama ajaga võrreldes on tänavuti töötuid rohkem, kuna siis oli registreeritud 849 töötut.

Töö vahetalituse alal oli detsembri alguses registreeritud 654 meest ja 403 naist, kokku 1057 isikut. Aasta tagasi oli töö vahetalituse alal registreeritud 868 isikut.

Tööpakkumisi registreeriti novembri teise poole jooksul üldse 4791. Sama aja jooksul rahuldati tööbörside kaudu 828 tööjõu nõudmist, nii et 1. detsembriks oli vabu kohti 3963. Need kohad olid suures enamuses meestele (3929), kuna naistööliste peale oli ainult 34 nõudmist.

Avalikkudel tööl oli tööl 1. detsembril mees- ja naistöölisi kokku 641.

Palgad suurtööstuses.

Riigi Statistika Keskbüroost saadud andmetel oli töölise keskmine teenistus tunnisi (sentides) suurtööstuses 1936. a. oktoobris järgmine:

Tööstusharu	Mehed	Naised	Keskmine
1. Murrud ja kaevandused	36,6	23,1	34,7
2. Mineraalide töötlemine	35,0	19,1	32,2
3. Metallitööstus	41,3	22,6	39,9
4. Keemiatööstus	33,0	26,4	31,5
5. Nahatööstus	35,8	20,2	31,6
6. Tekstiiltööstus	31,5	24,4	26,9
7. Puutööstus	37,9	24,6	33,3
8. Paberitööstus	33,8	23,1	31,7
9. Poligraafiatööstus	43,0	26,9	37,2
10. Toidu-, maitseainete- ja jookide tööstus	33,5	19,0	24,7
11. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	36,4	22,7	26,9
12. Ehitustööstus	36,2	18,3	35,3
13. Elektriijaamad ning gaasi- ja veevarustus	41,0	22,5	38,8
14. Puhastustööstus	31,5	20,1	21,3
Keskmine	36,4	23,3	31,8

Nagu sellest tabelist selgub, on meil suurtööstuses kõige paremad palgad metallitööstuses, elektriijaamades ning gaasi- ja veevarustuse tööl, siis poligraafiatööstuses (trükikodades) ja ehitustööstuses. Kõige madalamad on aga palgad puhastustööstuses, toidu-, maitseainete- ja jookide tööstuses, tekstiiltööstuses ning kehakatte- ja pudukaupade tööstuses.

Maatöölise ja väikemaapidajate koja teated.

Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja liikmeteks valiti: J. Buksmann — Vaivarast, T. Karp — Isakult, J. Aamer — Sõmerust, A. Tammar — Vohnjast, J. Tamberg — Kütist, G. Taalman — Raasikult, V. Härmaküla — Raplast, J. Lehtmets — Viimsist, J. Viik — Riisiperest, K. Seppel — Taeblast, H. Rist — Vigalast, A. Sepp — Keinast, K. Prooses — Maasist, A. Remm — Pihtlast, A. Kodasma — Arelt, J. Post — Saugast, J. Simmo — Torist, R. Marrandi — Koigist, A. Pöder — Amblast, M. Kase — Pollist, M. Tapopere — Uue-Võidust, J. Kongas — Uue-Põltsamaalt, K. Ploom — Ulilast, J. Arst — Kudinalt, E. Kohal — Avinurme, A. Ude — Palalt, J. Kõnsa — Ahjast, A. Leib — Erastverest, A. Rosenberg — Patkülalt, E. Vassil — Keenest, R. Allas — Vaabinast, G. Lode — Moostest, P. Järv — Vastseliinat, J. Jürisaar — Vilolt ja F. Pahomov — Laurast. Lisaks nendele valitud isikutele nimetati põllutöömistri poolt Koja liikmeteks veel vann. adv. abi H. Maandi, põllu-

töömisteeriumist — P. Väljataga, sotsiaalministeeriumist — V. Maimik ja põllutöökojast — F. Sööt.

Koja avakoosolek peeti 10. novembril s. a. Börsisaalis, kus põllutöömisteeriumi N. Talts esines kõnega Koja põhimõtetest ja sihtidest, kutsudes kõiki Koja liikmeid koostööle riigi ja rahva huvideks. Avamisele järgnenud töökoosolekul valiti Koja esimeheks Helmut Maandi ja juhatuse liikmeteks P. Väljataga, J. Post, G. Taalman ja M. Tapopere.

Koja juhatus pidas oma esimese koosoleku 23. nov. s. a., kus valiti Koja abiesimeheks J. Post ja palgati Koja sekretär-eriteadlaseks õigusteadlane A. Vaigo ning konsulent-eriteadjaks agr. G. Abel.

Juhatusel järgmisel koosolekul, 5. det. s. a., võeti vastu Koja lähema tegevuse sihtjooned. Viimastest oleks, peale üldiste küsimuste ja Koja usaldusmeeste võrgu loomise, matöölskonda puutuvas osas märkida tähtsamatenä järgmisi:

1. Kaasa töötada selleks, et maatöölise kohta laiendataks sünduslikku haiguskindlustust ja hoolitseda selle eest, et kavatsetav vanaduse, invaliidisuse ja järelejäänute kindlustamise seadus haarak ka maatöölisi.

2. Nõuda maatöölise palgaolude parandamist, töölepingute abil kindla korra makspanemist jne., selleks hoolitsedes, et praegumaksvad vananenud põllutöölise tööaja ja palgaolude seadus võetaks uuendamisele.

3. Kaasa töötada õppinud põllutöölise ettevalmistusala ümberkorraldamisel seoses kutsehariidulike õppeasutuste seaduse väljatöötamisega.

4. Nõuda põllutöölise tööturu ümberkorraldamist ja töövahetalituse reformimist, maatöölise korteriolude parandamist, söidusoodustusi töökohale siirdumisel jne.

5. Kaaluda oma kutseajakirja väljaandmise küsimust jne.

Väikemaapidajate osas on võetud töökavva:

1. Nõuandetöö teostamine väikemaapidamise alal, eriti aianduse, mesinduse, linnukasvatuse jne. majapidamisharudes.

2. Toetuste ja preemiate abil väiketalundite korralduse intensiivimise, õppekäikude ja õppereiside ning kursuste korraldamine.

3. Uudismaade viljelemise edendamine.

4. Vastava kirjanduse väljaandmine, väikemaapidajate seisukorraga tutvumine välisriikides, igasuguste statistiliste materialide kogumine jne.

Koja büroos, mis asub Tallinnas, Pärnu mnt. 10—15 (telefon 462-15), antakse nii maatöölisele kui ka väikemaapidajatele nõu kõigis juridilistes ja põllumajanduslikes küsimustes. Büroo on avatud tööpäeval kella 8—15.

A. Vaigo.

Tööliskoja teateid.

Tööliskoda üüris endale ruumid Tallinna, Toompuiesteel 17-a. korter 13, kuhu koja büroo juba sisse on kolinud. Büroo on avatud igal tööpäeval kella 9—15, telefon 470-36. Koja peasekretär I. Rebane võtab peale selle veel vastu õhtul kella 17—19.

Tööliskoda palkas nõunikuks majandusteadlase A. Renningu, kes juba on asunud oma ülesannete täitmisele.

Tööliskoda on senini üldkoosolekul läbi arutanud talle seisukohavõtmiseks saadetud haiguskindlustuse seaduse eelnõu ja töötülide lahendamise seaduse eelnõu, lähemal ajal tuleb arutusele palgalise puhkeaja seaduse eelnõu. Peale selle on koja juhatus läbi arutanud kutsehariduslike õppeasutuste seaduse eelnõu, mitmete kaluritesse puutuvate seaduste eelnõud, tsiviilseaduse eelnõu töölepingutusse puutuva osa. Ka on koda esitanud rea märgukirju, n. jookidatöölise viimiseks meistrite ja õppinud tööliste seaduse alla, haigete transportolude parandamiseks raudteedel jne.

Koda otsustas uuest aastast alates hakata välja andma „Tööliskoja Teatajat“.

Töötülide lahendamise komisjoni valis tööliskoda oma esindajaiks J. Kurvitsa ja I. Rebase ning asetäitjateks A. Petrovi ja A. Renningu.

Tallinna korstnapühkijate streik lõppeb osalise võiduga.

Teatavasti Tallinna korstnapühkijad-töölised esitasid meistritele-ettevõtjatele rea nõudmisi töö- ja palgaolude parandamiseks (vt. „Töölise Hääl“ nr. 8/9!). Kuna ettevõtjailt ei saabunud mingisugust vastust, siis alustasid töölised 15. nov. hommikul streiki. Siis selgus ka, et ettevõtjad polnud töötülist üldse teatanud tööinspektorile, kes sellest sai teada alles peale streigi algust, alates ka kohe kokkuleppe saavutamist. 18. nov. õhtul saavutati 1. jsk. tööinspektori juures kokkulepe ning streikivad korstnapühkijad asuvad 19. nov. hommikul tööle.

Kokkuleppe järgi sõlmiti poolte vahel kollektiivleping, millega õppinud korstnapühkijad-töölised, kes töötanud omal ajal viis aastat ja kes omavad kutsetunnistuse, saavad töötasuna 110 krooni kuus, need õppinud töölised, kes töötavad alla 5 aastat, saavad 90 kr. suuruse kuutasu ning kutsetunnistusetu töölised 80 kr. kuus.

Õpilased esimesel õppeaastal saaksid 35 kr., teisel 50 kr. ja kolmandal 60 kr. kuus.

Pesemistarvete kuludeks saab iga töötaja 1 kroon lisatasu. Tööaeg lühendatakse 20 minuti võrra. See aeg on mõeldud pesemiseks ja luudade tegemiseks.

Palgalist puhkust ajavahemikus 1. maist 1. septembrini annab ettevõtja töölisele 14 päeva ja õpilastele 7 päeva.

Puhkust saavad töölised ja õpilased neil alustel ja korras, mis ette nähtud tööstustöölise palgalise puhkeaja seaduses.

Streigipäevade eest tasu ettevõtjad ei nõustunud streikijatele maksma, kuid määrasid ametiühingule 50 krooni toetusena erialalise kirjanduse muretsemiseks.

Korstnapühkijate palgaaktsiooni juhtide koosolekul valitud kolmeliikmeline toimkond koosseisus Joh. Kinof, Julius Grünberg ja V. Karro.

Estonia Eksporttapamajade vorstitöölise palgatüli.

25. nov. pidasid Estonia Eksporttapamajade Tallinna vorstivabriku töölised Töölisevõimla ruumides oma üldkoosoleku, millest võtsid töölised

osa saajaprotsendilisel. Koosolekul otsustati üksmeelselt esitada vabrikuvallitsusele nõue palgatöstmiseks ühes streigiävardusega.

Organiseerimisküsimusest kõneles koosolekul E. T. Kesklüüdu instruktor J. Jalaja.

28. novembril saavutati esimese jaoskonna tööinspektori juures Estonia Eksporttapamajade vorstivabriku töölise palgaolude korraldamise toimkonna ja vabrikuvallitsuse vahel ajutine kokkulepe kuni käesoleva aasta lõpuni. Kokkuleppe järgi kohustub vabrikuvallitsus hiljemalt 7. detsembriks k. a. maksma töölisele tagant järele välja palgavahe, arvates 1. jaan. 1936. a. ja edaspidi kindlustama töölisele palgaraamatusse kantud kuu- ja päevatasud minimaalpalkadena. Nii tuleb edaspidi töölisele, kui nad juhuslikult teenivad tükitööga vähem, maksma ikkagi vähemalt palgaraamatusse kantud kuu- või päevatasu.

Kokkuleppe järgi kohustub vabrikuvallitsus töstma töölisele veidi ka tükitöö hindu 1. dets. k. a. alates, nim. järgmiselt: suitsuvorsti kilogramm 4,5 sendilt 5,5 sendile ja tanguvorsti kg 3,5 sendilt 4 sendile. Teiste vorstide hinnad jäävad endiseks. Ühtlasi kohustub tööandja hoolitsema, et töölised saaksid rahuldava tasu 1. jaan. 1937. a. alates uute palganormide alusel. Uute palganormide väljatöötamiseks astuvad 18. dets. k. a. kokku vabrikuvallitsus ja töölise üldkoosolekul valitud palgaolude korraldamise toimkond.

Osalise kokkuleppe saavutamise tõttu töölised lükkasid edasi streigi alguse 2. jaan. 1937. a. hommikuks. Kui selleks ajaks ei saavutata lõplikku kokkulepet, siis algab kell 6 hommikul streik.

Kõik töölised on kirjutanud alla kohustusele, millega nad lubavad juhul, kui nad peaksid seaduslikult väljakuulutatud streigi ajal algama tööd, maksma E. Lih- ja Vorstitöölise Ametiühingu kaunks 150 krooni, õpilased ja naistöölised aga 75 krooni.

Eesti Vorsti- ja Lihatöölise Ühingu organiseerimiskoosolek.

E. Vorsti- ja Lihatöölise Ühingu pidas 6. dets. E. S. „Lootuse“ ruumes Tallinnas erakorralise organiseerimiskoosoleku. Koosolekul esines E. T. Kesklüüdu instruktor J. Jalaja, selgitades organiseerimise vajadust ja neid paremisi, mis annab organisatsioon töölisele palgaolude ja töötülingumuste korraldamisel. Veel arutati kollektiivlepingu tähtsust ja võimalusi selle elluviimiseks vorsti- ja lihatöö alal. Ühtlasi konstateeris koosolek üksmeelselt, et viimase vorstisaaduste hinna tõstmise põhjendus töösturite poolt, nagu oleks töölise palgad tõusnud, ei pea paika. Estonia Eksporttapamajade vorstivabrik töstis küll hiljuti mõne saadusteliigi töötasu 0,5—1 sent kg pealt, kuid see ei võiks kuidagi saaduste üldist hinnatõusu mõjutada.

Koosolekust võttis osa üle 70 töölise. Juhatasid A. Tiksmann ja Turmann, protokolllis Trasberg. Koosoleku lõpul võeti ühinguusse vastu hulk uusi liikmeid.

Kaevandustöölise elust.

Peale ebaõnnestunud streiki Kiviõlis muutus töölise olukord põlevkivikaevanduste rajoonis eakindlaks. Aktiivsemad töölised Kiviõlis, kes olid ühtlasi tegevamad ametiühinglased, jäid streigi tagajärjel tööraja ja neid ei ole tööle võetud ka teistes kaevandustes, olgugi et töösturid eitavad „mustade nimekirjade“ olemasolu. Selle tõttu on streigi tagajärjel töötuteks jäänud tulnud eluülespidamist otsida mujal või muul teel. Selle üheks tagajärjeks on see, et kaevandustöölise ühingu töö on peagu seemas. Üldine meeleolu langus kaevandustöölise hulgas ei soodusta ühingu tegevust ja kuna ametiühingu liikmetele vabrikute valitsused vaatavad viltu, siis paljud ei julge ühingu liikmeks astuda, kartes vallandamist.

Põlevkivitööstuste osatähtsus meie tööstuses on võrdlemisi suur ja näitab pidevalt tõusutendentsi, siis oleks ka loomulik, et töölise elutingimuste parandamiseks kohapeal enam tähelepanu saaks pühendatud.

Töösturid on korduvalt soovitanud kaevandustöölisi välismaalt sisse tuua põhjusel, nagu ei oleks meil küllalt töölisi, kes oleksid võimelised ja osavad kaevandustöös. Puudust töölisest, kes on võimelised kaevandustes töötama, meil ei ole, on vaid tarvis raske, tervistkurnava ja elukardetava töö eest väärilist tasu maksta, hoolitseda, et töötõrjumused ja korteriolud oleksid vastuvõetavamad ja vabaaega saaks kultuursemalt mööda saata. Erapooletu riigivõim peaks enam tähelepanu pöörama kaevanduste rajoonile ja sinna asutama iseiseva tööinspektori jaoskonna, või kui see võimatu, siis kas- või ametisse panema eriametniku, assistendi, kelle hooleks oleks töökaitse järelevalve kõigis kaevandusis. On lootet, et üldist olukorda on võimalik lähemal ajal kergendada sedavõrd, et Kaevandustöölise Ühingu võib uuesti tööd alustada nende sihtide saavutamiseks, milleks ta ellu on kutsunud.

J. Jalaja.

Pärnu ja Sindi käitisvanemate ja ametiühingute esindajate koosolek.

Pühapäeval, 15. novembril, toimus Pärnus järjekorraline töölisvanemate ja ametiühingute esindajate koosolek. Koosolekust võttis osa 50 esindajat. Koosolekut Töölisühingu kodukorra kohaselt juhatas ühingu esimees A. Põltsam, protokolllis M. Unt.

Esimesena sai sõna värske Tööliskoja liige R. Peters, kes tutvustas koosolijaid Tööliskoja kohta antud dekreediga, tuues ette, kuidas tööliskoda tuli valida ning mis on selle koja töökavas. Ta ütles, et Tööliskoda on oma koosseisult kujunenud sarnaseks, nagu seda soovisid ametiühingud, s. o. 100% on Tööliskotta valitud ametiühingute, s. o. organiseeritud töölise esindajad. Järgnevalt andis Peters ülevaate Tööliskoja esimesest koosolekust.

Peale ettetoodu, koosolijad võtavad õht-ralt sõna, kus peamiselt puudutatakse neid seaduseelnõusid, mis arutamisele tulevad Tööliskojas. Võetakse vastu järgmised seisukohad: vanaduse- ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduses tuleb kindlustatute ülemmääraks võtta 50—60 aastat, nii nagu see on riik-

giteenijail; 2. haigekassades peab jääma maksma praegu maksev omavalitsuse kord, s. o. haigekassade juhtimine peab jääma täielikult töölise eneste kätte; 3. ametiühingud peavad jääma vabadeks ametiühinguteks Skandinaavia riikides korraldatud ametiühingute eeskujul ning juhtimine peab toimuma ametiühingute liigete eneste seast valitud meeste poolt „alt üles“ mitte aga „ülevalt alla“ põhimõttel.

Palga- ja tööolud Pärnu ja Sindi käitistes on kujunenud viimasel ajal järgmiselt: Pärnu sadamas on olukord väga halb. Laevade läbikäik on võrreldes eelmiste aastatega tugevasti vähenenud ning selletõttu tööhulk langenud poole võrra. Väljavaated järgmiseks navigatsioonihooajaks on veelgi halvemad. Palgatingimused halvad, kuna stivid ei pea kinni kokkuleppest ja ka kokkuleppes ettenähtud palganormid ei vasta enam praegusaja elukalliduse seisule. Kui töölised teenivad üks kolmandik laevalaadimise tasust, siis stivid saavad kaks kolmandikku.

Potsseppade tööalal on olukord stabiilne. Organiseerimise tulemusena on ülesseatud seisukohtade 100%-ne läbimine.

Linna elektrijaam: Töölise arv üldiselt endine, palgolud endised. Töölised on esitanud nõudmise linnavalitsusele, et neid arvatakse kuuteenijaks, kuid see nõudmine on jäetud rahuldamata. Küll on lubatud töötasu tõsta mõne sendi võrra tunnis.

Sindi-Lodja tönk: Tööd vähe. Kui mõni päev tagasi veel tööl oli ligi 40 töölise, siis nüüd on nende arv jäänud väikseks ja tööl on veel 5 töölise. Palgaolud halvad, samuti ka töötõrjumused. Eriti halb on haiguskindlustuse korraldus Pärnu Ühishaigekassa poolt. Selleks, et saada arstiabi ja omale rohtu muretseks, läheb töölisel kaduma harilikult viis tööpäeva.

Mööbelseppade tööalal: Tööd on, kuid palga- ja töötõrjumused väga halvad. Ainult mõnes töökohas on palku sendi võrra tõstetud, üldiselt aga on pea igal pool endised töötasud.

Valdhoovi varemete lammutamistöödel: Hiljuti, peale pikka ja ränka võitlust, läks korda valida käitisvanem. Tööl on 64 töölise, kuid tööperemehe, endise paruni poolt on 14 töölisele ette öeldud, kusjuures lausuti, et töölise seas tuleb puhastus ette võtta. See töökoht on sarnane, kus ei tunnistata ka maksivaid töökaitse seadusi ning kus selletõttu õnnetused töölisega harilikud nähtused.

Tori silla ehitustööd: Tööd jäävad seisma 18. novembril. Tööl vabaneb 40 töölise. Töötõrjumused on osaliselt paranenud peale tööde juures ettevõetud streigi, kuid siiski jätvavad need veel soovida.

Austeri korgivabrik: Töö läheb aasta ringi, kuid töötõrjumused võiksid olla tervislikult paremad. Palgad madalad. Naiste töötasu kr. 0.15—0.20 ja meestel kr. 0.15—0.30 tunnis. Tööl 30 töölise.

Vylhuizeni saeveski: Tööl üks vahetus. Tööd jätkub kuni jõuluni, siis tuleb seisak. Palgad endised. Loota on, et palku tõstetakse. Tööl 30 töölise ümber.

Linavabrik: Töö läheb täie koormatusega. Peale seisakut uuesti tööle asumise juures vabastati töölt terve rida vanu töölisi, kes töölnud 10 ja rohkem aastaid, neid kellel toita vanemad ja lapsed. Põhjust valdamise puhul ette ei toodud, kuid võib arvata, et taheti lahti saada neist, kes julgesid üles tõsta käitisevanema valimise küsimuse.

Linapidad: Töötingimused täiesti ebatervishoidlikud. Tolm, läbitõmbav tuul, soojade ruumide puudus, mille tagajärjel sagedasi haigestumisi; kuna aga puudub haiguskindlustus, siis on inimesed sellel tööalal täiesti saatuse hooleks jäetud. Palgatingimused väga halvad. Töötasu on kr. 1.10 päevas. Tükitööga teenib vaevalt ka rohkem.

Nahaparkimise tööalal: Tööd on Balti nahavabrik on ajutiselt läinud üle kahele vahetusle. Palgatingimused endised. Palgamäärad ei vasta praegusele elukalliduse seisule ning tuleks kindlasti palgaolude korraldamisele asuda.

Maalritööalal: Olukord halb. Tööhooaeg on läbi. Palgad on vähe tõusnud.

Sindi vabrikud: Olukord nullusest halvem. Tööl üle 60 tööliste vähem kui möödunud aastal. Kindlaksmääratud palganormi tähtaeg on möödunud. Palga juurenõudmine on käimas, kuid selle tegelikule läbiviimisele saab asuda siis, kui töökonjunktuur on soodus.

Kingseppade tööalal: Olukord halb. Tööd vähe. Palgatingimused ka väga halvad.

Šmidt'i õlivabrikus: Käsil töölisanema valimine. Tööd õlivabrikus on. Töö kestab 10 tundi päevas. Palgad halvad — naised teenivad snt. 15, mehed snt. 24 tunnis.

Metallitööstustes: Tööd on, kuid mitte sel määral, nagu seda oli suvel. Palgatingimused halvad. Suurem osa töölisti teenib väga madalat palka, võrreldes tööga, mis tuleb teha sellel tööalal.

Palgaolude parandamise küsimuses võtab esimesena sõna K. Villemson, tuues ette, et palgatingimused kõikidel tööaladel on äärmiselt viletsad ning need ei vasta kuidagi meie elustandardile. Nüüd, kus elukallidus on tunduvalt tõusnud, ei saa olla juttu äraelamisest, vaid saab olla juttu ainult virelemisest. Arvab, et tuleb kiires korras asuda palgaolude parandamisele. Esitab vastavad resolutsioonid. Koosolek asub seisukohale, et tuleb see küsimus põhjalikult läbi arutada, samuti ka esitatud resolutsioonid. Peale pikkade ja rohkete sõnavõtude, milledest selgub, et palgaolud on igas tööstusharus äärmiselt madalad, elukallidus aga järjekindlalt tõuseb, ei jää muud teed üle olukorra parandamiseks, kui tuleb kiires korras asuda palgaolude parandamisele ning selles mõttes on Villemsoni poolt esitatud resolutsioonid täiesti ajakohased ning neid tuleb tervitada. Villemsoni poolt esitatud resolutsioonid võetakse ühel häälel vastu järgmiselt:

Eestimaa Töölisühingute Keskliidul tuleb asuda kiires korras palgaolude parandamisele kogu Eestis. Selleks tuleb Keskliidul teatada ametiühingutele ja töölisvanemaile ning valijameestele, et töölised asuksid omaabi orga-

niseerima ning koguksid juba ette summasid, milledest võiks anda toetust tekkivate töötülde puhul. Samuti Keskliidul enesel tuleks hankida summasid ja luua Keskliidu juure streigifond. E. T. Keskliidul tuleb astuda kiires korras samme selleks, et üle riigi kõigi töölise kohta pannakse maksma samad perekonnaabiraha normid, nagu need on maksmapandud riigiteenijate kohta.

Läbirääkimiste, all puudutatakse paljusid küsimusi. Lõpuks võetakse ühel häälel vastu otsus, et Pärnus asuvas Alliksoni saeveskis tuleb ära keelata riigi metsamaterjalide saagimine, kuna seal ei tunnustata maksivaid töökaitse seadusi, mis asjatult tekitab hõõrumisi töölise ja tööandjate vahel. Samuti on ka see saeveski kõige viletsam Pärnus, kuna teistes saeveskites on töötingimused palju paremad ja tervislikumad.

M. U.

Pärnu käitisevanemate seisukohad palgalise puhkeaja seaduse eelnõu kohta.

Pärnu Töölise Ühingu korraldusel pidasid Pärnu ja Sindi käitiseühingute liikmed, käitisevanemad, valijamehed ja ametiühingute esindajad puhkepäeval, 6. detsembril, koosoleku, kus arutamisele tulid kaks töökaitse seaduse eelnõu, nimelt Palgalise puhkeaja ja Töötülde lahendamise seaduse eelnõud. Esimese seaduse eelnõu kohta andis ülevaate Eestimaa Töölisühingute Keskliidu peasekretär A. Kaelas, teise kohta Tööliskoja nõunik A. Renning.

Palgalise puhkeaja seaduse kohta võeti vastu järgmised seisukohad:

1. Puhkeaja seadus peab kindlustama tööliste 12-päevase puhkuse, kusjuures puhkeaeg peab antama ainult tööpäevadel;

2. Puhkeaja peab tööline saama ajavahemikul 15. maist kuni 15. sept. jooksul aastal, mitte aga kalendriaastal;

3. Kui tööline on tööl olnud vähem kui aasta, siis saab ta puhkust töölooldu kuude järgi, kusjuures iga poolik kuu loetakse terveks kuuks;

4. Kui tööline puhkuse ajal haigeks jääb, siis temale haiguspäevi ei arvata puhkuse ajaks, vaid puhkuse aja saab tööline kätte peale terveksaamist;

5. Puhkeaja tasu arvestatakse töölistele välja tema poolt viimase kolme kuu jooksul tegelikult teenitud töötasu järgi, millejuure kuuluvad kõik preemiad, ületundide tasud ja muud soodustused, milliseid tööline tööandjalt saab ning mida on võimalik rahale ümber arvestada;

6. Kui tööandja ei anna puhkust seaduses ettenähtud ajal ja ulatuses, siis on töölistel õigus saada puhkusetasu kahekordselt, milline tasu administratiivsissenõude korras tööinspektori poolt tööandjalt sisse nõutakse;

7. Seaduse mittetäitmisel tuleb näha ette seaduse rikkujatele suuremad karistused kui senini vastavates seadustes;

8. Järelevalve seaduse täitmise kohta tuleb panna tööinspektsiooni peale.

Töötülde seaduse kohta asuti seisukohale, et Tööliskoja poolt töötülde seaduse kohta vastuvõetud seisukohad on täiesti vastuvõetavad Pärnu ja Sindi käitisevanematele ja ametiühingute esindajatele.

Tartu töölisvanemate koosolek.

26. novembriks olid Tartu töölisvanemad kokku kutsunud kohaliku tööinspektori juure, kus vanem tööinspektor J. Põllupüü tutvustas koosolejaid uue Töölise töölepingu seadusega.

Pärast ettekannet andsid töölisvanemad ülevaate töölise olukorrast üksikites käitistes.

Tartu Telefoni Vabrik on tööga ülekoormatud. Töölisi 150. Töölise arvu suurendamist ei võimalda vabriku ruumid. Töötatakse ühe vahetusega. Puudusena võib märkida viletsat ventilatsiooni.

„**Hutriki**“ trükikojas on tööd praegu rohkesti. Edaspidi on karta töö vähenemist. Töölisi 112. Tööolud on viimasel ajal paranenud. Tööstuses on käimas juurehitused.

„**Postimehe**“ juures on sekvestriavalitsuse ajal palgaolud märksa paranenud.

Noor-Eesti trükikojas on töötingimused viletsamad kui teistes trükikodades. Suurte raskustega läks korda käitisvanemat valida.

Mathieseni trükikojas on tööd vähe. Töölisi 76. Hiljuti tõsteti palka läbisegi 10%.

Linna elektrijaamas vallandatakse lähemal ajal 21 lihttöölist. See on tingitud väliste tööde lõpetamisest. Töö- ja palgatingimused viletsad.

A. le Coq'i õllevabrikus on töö- ja palgaolud normaalsed. Tööl 82 töölisi.

Estonia villavabrikus on tööd rohkesti. Töö käib kolme vahetusega. Töölisi 80. Palgaolud, nagu teisteski Tartu tekstiiltööstustes, viletsad.

Kuusiku villavabrikus töötab umbes 60 töölisi. Palgad viletsad. Naistöölisel teenivad 8—12 s. tunnis, mehed 20—30 senti.

Lellepi metallitööstuses on tööl 126 töölisi. Käitise omanik töölisvanema tööd ei takista, püüab võimaluse piires vastu tulla. Palka töölisele tõsteti kuni 25%.

Ratniku metallivabrikus on töölisi 50 ümber. Hiljuti läks korda valida käitisvanemat. Vabriku omanik on teatanud, et 1. detsembrist vabrik hakkab töötama kuuettunnise tööpäevaga.

Lõuna-Eesti eksportapamajades on tööolud viletsad.

Univeri saeveski töötab kolme vahetusega. Töölise palganõudmistele on vabriku juhatus kõigiti vastu tulnud ja mitmel korral palka tõstnud. Tööl 65 töölisi. Töökaitse seaduste rikkumisi ette pole tulnud.

Tartu Alumiiniumivabrikus on tööl 108 töölisi, neist 50 naistöölist. Tööd tehakse 2 ja 3 vahetusega. Mehed teenivad 14—35 senti tunnis, naised 12—17 senti.

Astra saapavabrikus on tööd vähe. Vabrik jääb enne jõule üheks kuuks seisma. Palgad tööajal rahuldavad.

Töölisvanemad märkisid üksmeelselt, et tööinspeksioon viimasel ajal on tööliskonnale märgatavalt lähemale nihkunud ja kiirelt ning erapoolelt lahendanud vaidlusaluseid küsimusi.

J. J.

Tartu Ametiühingute tegevusest mööduval aastal.

Käesoleval aastal on Tartu ametiühingud samunud tõusu teed. Liikmete juurekasv Tartu Tööliühingute Kesklidu ümber koondunud ametiühingutel on olnud üle 300%, üksikutel ühingutel aga koguni 500—600%. Suuremateks ametiühinguteks,

kes on liitunud T. T. Keskliduga, on praegu: Kivitöölise Ametiühisus 325 liikmega, Nahatöölise Ühisus 196, Ehitustöölise Ühing 180, Majateenijate Ühisus 135 ja Kammi- ja Kunstsarvetöölise Ühing 110 liikmega. Liikmete juurekasv on olnud peamiselt kevadel ja suvel, sügisel on tulnud liikmete juurekasvule seisak, ehkki mitte tagurpidi minek, vaid juurekasv on olnud märksa väiksem.

Palgaolude parandamiseks ametiühingute kaasabil on saavutanud tagajärgi kõige tuntavamalt rätsepatöölised, kes ametiühingu juhataste ja ettevõtjate otsekoheisel läbirääkimisel suutsid tõsta oma töötasu 15%, võttes sellekohase paranduse varemalt sõlmitud kollektiivlepingusse. Siis trükitehnilised kahes suuremas käitises otsekoheste läbirääkimiste tagajärjel said palgakõrgendust 10% ja ühes käitises tööüldile vahakohtu otsuse põhjal 7%. Ning lõpuks parksepad, kes kahes käitises, mille töölise arv moodustab Tartus üle poole sellel alal töötavate töölise arvust, suutsid tõsta oma töötasusid 2—25%, keskmiselt 8%. Tähelepanu väärib neis töölise saavutustes on see, et just need tööalad on Tartus kõige paremini organiseeritud, see näitab, et ka nüüd, kus alati ei saa minna palgavõitluseni, arvestavad tööandjad sellega, kuidas on organiseeritud vastaspool, see on töölised.

Organiseerimise ja sellega ühes töölise palgaolude ning sotsiaalkindlustuse seaduste ja määruste täitmise parandamise alal on Tartu töölisühingutel ees veel suur töö. Toome siin ainult paar näidet: mõnes tekstiiltööstuses maksetakse naistööliste tunnitasu alates 7 sendist ja kangrud teenivad seal 35—50 krooni kuus. Osa käsitöölisi, nimelt sadulsepad, teenivad 8—10 senti tunnis, saades sedagi tasu mitte alati, vaid on aegu, mil sootuks tööd ei anta. Sama võib ka ütelda töökaitse seaduste ja määruste täitmise kohta, iseranis toidu- ja maitseainete tööstuses, mida näitavad koostatud protokollide hulk revideerimisel, mis tõusevad 70—90 protsendini, üksikutel juhtudel koguni üle 100%. Samuti ei ole veel 8 Tartu käitise töölised suutnud omale valida töölisvanemat, kus töölise arv seda võimaldaks, sest töölised kardavad vallandamist, mis saab osaks neile, kes asja algatavad, nagu see on sündinud ja veel samal nädalal sündis ühes käitises, kus koguti allkirju selleks, et valida käitisvanemat. Asi on praegu arenemisel ja on teadmata, kuidas see lõpeb.

Tartus asuvad ehitustöölise ametiühingud kaevatevad uuesti luba nõutada ülemaailseks ehitustöölise konverentsiks, kus tuleks koostamisele ülemaalse ehitustöölise liidu põhikiri ja liidu eneseasutamise küsimus kui ka palgaolude parandamise võimaluste leidmine ja ehitustöölisesse puutuvate töökaitse seaduste ja määruste küsimused ning soovivaldused nende parandamiseks. Algatajad loodavad, et seekord peale kahekordse nurjumise saavad selleks loa.

Töölise haridusliku tasapinna tõstmiseks korraldatakse talvel töölisele loenguid, mis algavad kõigepealt töökaitse seaduste ja määruste tutvumise ja juba detsembri alul. Ka kehalise kasvatus eest on hoolitsetud, sest Töölisspordi Liidu Tartu osakond arendab sel alal hoogsalt tegevust ja et seal tõsiselt töötatakse, seda näitab see, et suvel Tallinna ja Tartu vahelistel kergejõustikuvõistlustel võitsid Tartu töölissportlased ülekaalukalt. Nüüd talvel arendatakse raskejõustikku.

A. P.

Pagari-, kondiitri- ja leivatöölise palga- ja töötingimustest.

Möödunud kuu algul esitas E. Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu juhatus Tallinna Pagari- ja kondiitritööstuse meistrite ühingu, Tallinna Leiva- ja Pagaritöösturite meistrite ühingu ja t.ü. „Oma“ üldarühmale avalduse, milles nõuti palgaolude parandamist alates 15. nov. 1936. a. Kuu- ja päevatöölisele oli ette nähtud 25% -ne palgatõus ja tükitöö alusel töötavatele töölisele nõuti alammääraks: 4 kg leiva valmistamine 4 snt., 2 kg leiva valm. 3 snt, 1 kg leiva valm. 2 snt., saia kg valm. 2,5 snt, ja sepiku ja peenleiva kg valm. 2 snt. Kuna nõutavad palgakõrgendused kuigi suured ei ole ja tükitööalusel töötavad töölised osaliselt juba nõutavat töötasu said, lootis E. Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu juhatus, et palgakõrgendamine möödub erilise võitluseta.

Ühinguks saabunud vastused töösturite ühinguelt näitavad seda, et vabatahtlikult tõstavad töötasu ainult arusaajad töösturid. Tallinna Leiva- ja pagaritöösturite ühing teatab, et töötasud on tööstuses väga mitmesugused ja nemad ei saa sundida oma liikmeid selleks, et kõik oma töölisele E. Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu poolt kindlaksmääratud töötasu maksaks. Leiva- ja pagaritöösturite ühing teatab küll kõigile oma liikmetele ringkirja kaudu esitatud avaldusest ja soovib võtta selle kaalumisele ja otsustamisele.

T.ü. „Oma“ teatab, et tõstab oma töölise töötasu siis, kui teised töösturid seda teevad. Tallinna Pagari- ja kondiitritööstuse meistrite ühing vastab, et kehtiva öötöö keeluseaduse tõttu ei ole palgaolude parandamisest juttugi, vaid loodagu kõigepealt reform, mis võimaldaks pagaritööstuse vaba arengu ja selle tööstuse tõusu, millega üles kerkiks nõue suurema tööjõu järele, kusjuures palgad tõuseks nii-kui-nii iseenesest.

Vabatahtlik kokkuleppe katse palgaolude parandamiseks nurjus. Ametiühingu juhatus küsimust põhjalikult kaalunud, leidis, et tuleb kokku kutsuda ülelinnaline pagari-, kondiitri- ja leivatöölise koosolek palgaolude ja töötingimuste läbi arutamiseks.

28. nov. peeti tähendatud kooslek, millest võtsid osa peagu kõikide pagari-, kondiitri- ja leivatööstuste esitajad. Koosolekul selgus, et osa ettevõtjaid on oma töölise töötasu tõstnud. Näieks maksanud K. Lageda leivatööstuse valdaja pikema jututa oma töölisele ühingu poolt nõutava hinnatabeli alusel töötasu välja. Vilh. Steinbergi pagari- ja kondiitritööstuse valdaja on kõikide töölise töötasu tõstnud Kr. 5.— kuus. Osa ettevõtjaid seletavad, et tõstavad lähemal ajal jne.

Koosolijate poolt soovitatakse, et töölised annaks iga tööstuse kohta lühida ülevaate palga- ja töötingimustest. Aruannetest selgub, et leivatööstustes maksetakse töötasu tükitöö alusel ja pagari- ja kondiitritööstustes päeva- ja kuuviiisi. Suurem osa leivatööstusist maksavad 4 kg leiva valmistamise eest 3,5 snt. Madalaimat töötasu maksavad oma töölisele J. Milleri ja J. Perteni leivatööstuste valdajad, nimelt 3 snt. 4 kg. leiva valmistamise eest. K. Lageda, M. Freibergi ja K. Sirotkini leivatööstused maksavad 4 kg leiva valmistamise eest 4 snt. Saia, sepiku ja peenleiva valmistamise eest maksetakse enam-vähem ühtlast hinda: nimelt saia kg valmistamine 2—2,5 snt.,

peenleiva kg 1,5—2 snt. ja sepiku kg 1,5—2 snt. Tööaeg kestab 8—12 tundi, mõnes ettevõttes isegi rohkem.

Pagaritööstustes on olukord palju halvem. Töötasu kõigub siin 30 kuni 90 kr. kuus. Osa ettevõtetes antakse peale rahapalga töölisele veel korter ja toit ettevõtja poolt. M. Loorenzi pagaritööstuses makseti töötasu varem nädala viisi. Näiteks teenis tööline varem nädalas Kr. 20; nüüd olevat palgaleping muudetud ja tööline palgatud kuuviiisi Kr. 80 kuus. Seega vähenes töötasu tunduvalt. Päevas töötatakse 16—18 tundi, s. t. 2 normaaltööpäeva. Joh. Steinbergi pagaritööstuses teenivad töölised 45—50 kr. kuus + tasuta toit. Tööaeg 14—18 tundi. M. Freibergi pagaritööstuses tööaeg 10—14 tundi. O. Kausi pagaritööstuses on töötasu Kr. 30—40 + toit. Tööaeg 10—12 tundi jne. On pagaritööstusi, kus töötasu rahuldav ja tööpäeva pikkus normaalne. Vilh. Steinbergi pagaritööstuses teenivad töölised 50 kuni 85 kr. kuus. Tööaeg 8 tundi. Ületundide eest tasutakse seaduses ettenähtud lisatasu. H. Laasi, A. Naerese ja J. Kullamaa pagaritööstustes on töötasu Kr. 50—90. Tööaeg normaalne.

Kondiitritööstuses on töötasu parem ja tööaeg täiesti normaalne. H. Feischner maksab töölisele Kr. 80—140 kuus. Toidu eest maksavad töölised ettevõtjale Kr. 10 kuus tagasi. Tööaeg 8 tundi. G. Stude töölise palgad Kr. 50—160 kuus. Tööaeg 8 tundi. Kohvik „Corso“ töölised teenivad Kr. 60—120 kuus. Tööaeg 8 tundi. Kuna Tallinnas ja Nõmmel on üle 100 pagari-, kondiitri- ja leivatööstuse, viiks iga tööstuse palga ja töötingimuste kirjeldamine pikale.

Nagu aruannetest selgus, töötavad halvemais tingimustes pagaritöölised, kes peale kehva palga on sunnitud isegi ööseti ja puhkepäevadel töötama. G. Stude töölised seletasid, et nende palga kärbiti maiusainete maksu ajastul, kuid siiani pole töötasu veel endisele tasemele tõstetud. Pagaritöölised soovivad, et 8-tunnilise tööpäeva seadus saaks pagaritööstustes ellu viidud. Nõutakse öötöö keeluseaduse täielikku maksmapanekut ja asjatundjate kontrollide ametisse panemist, kes võiksid ühtlasi ka 8-tunnilist tööpäeva ja puhkepäevade seadust kontrollida. Nurisetakse, et töösturid vabatahtlikult töölise palku ei tõsta, vaid soetavad omale kinnisvarasid ja luksuslikke sõidu keid. Koosoleku lõpuks jõuti üksmeelsele seisukohale, et pagari-, kondiitri- ja leivatöölise palku tuleb ühtlaselt normeerida ja tõsta, vastavalt ametiühingu poolt väljatöötatud normidele. Anti ametiühingu juhatus poolt volitus, et saadetagu igale töösturile kirjalik avaldus ja nõutagu, et töötasu tõstetaks alates 7. dets. 1936. a., millest iga tööstus teatagu ametiühingu kirjalikult hiljemalt 5. dets. s. a. Kui vabatahtlik kokkulepe ei toimu, siis algatatakse töötüli seaduslikus korras. Teatagu ka sotsiaalministrile pagari- ja leivatööstustes valitsevast olukorrast, ühtlasi paludes, et öötöö keeluseadus parandatud kujul kiiremas korras ellu viidaks, karistuse määra tõstmisega ja kõigi teiste parandustega, mis juba varemalt esitatud. Erialselt tuleks nõuda, et ametisse pandaks vastavad eriala tundvad isikud, kes kontrolliks öötöö keeluseadust, töö- ja puhkepäeva seadust ja paneks seadusliku korra tööstustes maksma.

Organiseerimisküsimusest kõneles E. T. Kesklidu abiesimees O. Ruus.

E. Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu juhatus püüab, töötades kontaktis E. T. Keskkliiduga, viia üldkoosoleku otsused ellu.

Ed. Loot.

*

1. dets. käisid E. Töölisühingute Keskkliidu abi- esimees ja peasekretär pagaritöölise öötöö asjus sotsiaalministri jutul, kandes ette ülelinnalise pagari-, kondiitri- ja leivatöölise koosoleku soovid: öötöö keeluseadus parandatud kujul kiiremas korras maksuma panna, kusjuures seadusesse tuleks võtta senistest kõrgemad karistusnormid ja sissepääsu võimaldamine kontrollijatele igal ajal ning keelata ettevõtjatel puhkepäevadel ja öösiti isiklikult töötamine.

Peale selle rõhutati, et järelevalveametnikeks kutsutaks asjatundjad isikud, kes kontrolliks öötöö keelu ja 8-tunnilise tööpäeva ning puhkepäevade seaduste täitmist.

Tallinna töölisanemate koosolek.

Kesknädalal, 2. detsembril, peeti E. Töölisühingute Keskkliidu korraldusel järjekordne Tallinna töölisanemate ja ametiühingute esindajate koosolek Töölisvõimla ruumides. Koos oli üle 70 inimese.

Esimesena oli päevakorras van. tööinspektori J. Põllupüü ettekanne uuest „Töölise töölepingu seadusest“. Hr. Põllupüü andis nimetatud seadusest üksikasjaliku ülevaate. Peale ettekanne avaldati töölisanemate poolt arvamist, et töölisele on vastuvõtmatu, et seadus võimaldab palga maksta ka peale tööaega. Suuremates käitistes, kus palju töölisi, võib see aga kesta mitu tundi. Teiseks ei peetud seaduses vastuvõetavaks § 18. esimest punkti, mis võimaldab töölise valdamist ilma ülesütlemiseta lihtsalt halva ülespidamise pärast. Praegu kehtiv vana Vene seadus on selles suhtes hoopis õiglasem. Seal on nimelt üteldud, et halb ülalpidamine peab olema kahjulik käitise varanduslikkudele huvidele või kardetav käitise juhatuse kuuluvatele isikutele. Avaldati ka soovi, et uues palgaraamatu formuleeris oleks ära toodud töölepingu seadus ja selle põhjal antud määrused, nii et töölised saaksid nendega alati tutvuda. Lõppsõnas lausus J. Põllupüü, et töölisanemad olgu rohkem asjade vaatlejad kui lahendajad, kuna lahendamine jäetagu tööinspektsiooni ülesandeks.

Edasi andis Keskkliidu ajutise juhatuse esimees J. Voiman lühikese ülevaate Keskkliidu viimaseastsest tegevusest.

Kuna ettekande tõttu koosolek venis õige pikaks, siis otsustati päevakorrast ära jätta aruanded töölisedest üksiktest käitistest.

Läbirääkimiste all puudutati kogukonnamaksu, lasteabiraha ja haigekassa küsimusi. A. Tois pidas soovitatavaks, et Keskkliit võtaks üles käitiste asjaajamiskeele küsimuse ja nõuaks, et asjaajamine toimuks töölisnõukogudega eestikeeles.

Koosolek, mis algas kell 7 õhtul, lõppes kella 11 paigu.

Toetusi töölisühingutele.

E. Töölisühingute Keskkliidu juhatus otsustas anda toetust kolmele ametiühingule nende palvel, nimelt Pärnu Töölise Ühingu korraldajate ruumide muretsemisega seoses olevate kulude kattteks 150 krooni; Viljandi Töölisühingule ruumide sisustamiseks 100 kr. ja Tartu Nahatöölise Ühingu boikotiga ühenduses tekkinud kohtuprotsessi kulude osaliseks kattteks 50 kr.

Viljandi Töölisühingu tegevusest.

Viljandi tööliskonna organiseerimistö suuremaks takistuseks oli asjaolu, et Töölisühingul puudusid vastavad ruumid. Möödunud kuul V. Töölisühing koos V. Jalanoudetöölise Ühingu üürisid Tartu tänaval ruumid, mis võimaldavad enam-vähem intensiivsemat tegevust alustada. E. Töölisühingute Keskkliit määras oma poolt ühingu ruumide sisustamiseks toetust 100 krooni. On loota, et Viljandi linnavalitsus, teiste linnade eeskulul, ka oma poolt leiab võimaluse töölisühingut rahaliselt toetada, nii et ühing võiks siis takistamata oma ülesannete täitmisel tegetuda.

Töölisühingu algatusel peeti puhkepäeval, 29. novembril, Viljandi töölisorganisatsioonide ja valijameeste üldine nõupidamine edaspidise tegevuse arutamiseks. Nõupidamisest võttis osa ja esines ettekandega E. T. Keskkliidu instruktor J. Jalaja. Tähtsamaks küsimuseks nõupidamisel oli organiseerimise küsimus. Leiti kõige otstarbekohasemaks Viljandis, kui vähearenenud tööstusega linnas, V. Töölisühingu kui üldühingu juures, ellu kutsuda üksikute ametalade sektioonid. Sel kombel oleks võimalik luua teguvõimsa keskusega tugev töölisorganisatsioon. Et seda läbi viia, selleks tuleb hakata korraldama organiseerimiskoosolekuid ametalade järgi.

Kuna Viljandi tööstustes, peale ühe, puuduvad töölisanemad, siis V. Töölisühing luges tarvilikuks käitiste töölisele kõigiti abiks olla, et nad oma seaduslikud tööliskonna esitused käitisevanemate ja töölisnõukogude näol saaksid ellu kutsuda. Pealegi on elu näidanud, et töölisanemad on aktiivsemad ja asjalikumad töölisühingute liikmed. Ei ole kahtlust, et pideva organiseerimistö tagajärjel Viljandi tööliskond oma organisatsioonide kaudu leiab tarvilikku kaitset ja läheb korda töölise olukorda parandada.

Viljandis asutati rätsepatöölise ametiühing.

29. novembril peeti Viljandis käsitöölise abistamise seltsi ruumides Viljandi rätsepatöölise ametiühingu asutamiskoosolek, millest võttis osa 17 rätsepatöölist.

Ühinemiseks rätsepatöölisele andis tuge nende majanduslik olukord. Rätsepad-ettevõtjad kasutavad nende tööjõudu võrdlemisi madala hinnaga, mis isegi pika tööpäeva juures annab vaevaliselt äraelamise võimalusi. Kui rätsepad-ettevõtjad mõni aeg tagasi tõstsid omi tööhindu ja panid ülikonna ja maitlite tegemise rahale otsa ikuni 20 protsenti

Iga teadlik tööline tellib 1937. aastaks
„Töölise Hääle“!

ja juure kaubeldi ka laagritööle riidekaupmeestel, siis rätsepatöölise olukord on jäänud peaaegu endiseks. Tõstetud on mõnes ettevõttes vähesel määral tööpalka, kuid nimetamisväärsed tulemusi pole annud rätsepatöölisele ka vastava töötasu suurendamise nõudmised oma tööandjate poole pöördumisel. Et tõhusamalt oma majandusliku eluolu parandamiseks sammusid astuda, otsustati mõni aeg tagasi asutada enese ametiühing, mille ümber koonduksid kõik rätsepatöölised.

Asutamiskoosolekul esines selgitava kõnega Tartu rätsepatöölise ametiühingu esimees M. A d a m s o n. Järgnes komisjoni poolt väljatöötatud põhikirja vastuvõtmine koosolekul tehtud mõningate vähemaulatuslike parandustega. Ühtlasi valiti 5-liikmeline komisjon põhikirja kinnitamiseks ja registreerimiseks. Põhikirja järele ametiühing koondab enda ümber vaid rätsepatöölisi ja nende hulka ei arvata kindanõelujaid, särgitegijaid, pesuõmblejaid jne. Koosolekul valiti 7-liikmeline ajutine juhatus koosseisus: M a l d r u, L a a s, T o o m, K i i l a s p e a, K o o r t m a n n, L i p s ja H i n t s. Ajutise juhatuse esimeseks ülesandeks jäi kõigi rätsepatöölise organiseerimine asutatud ametiühingu ümber.

Pärnu saeveski-, platsi- ja metsatöölise koosolek.

Puhkepäeval, 22. novembril k. a., pidas Pärnu Töölise Ühingu saeveski-, platsi- ja metsatöölise sektsioon oma erakorralist peakoosolekut. Koosolekule oli ilmunud kaunis rohkesti sektsiooni liikmeid.

Koosoleku juhatajaks valiti H. Lusikas, protokollis R. Peters. Koosoleku päevakorras olvad küsimused arutati põhjalikult ja üksmeelselt läbi, kusjuures võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1. Koosolek volitab Pärnu Töölise Ühingu saeveski-, platsi- ja metsatöölise sektsiooni juhatust koos käitisevanematega välja töötama uusi palga- ja töötingimusi ühes kollektiivlepinguga.

2. Haiguskindlustus peab käima kõigi töölise kohta, kusjuures haigekassade valitsemine peab jääma töölise eneste kätte praeguse seaduse alusel.

3. Vanaduskindlustuse seaduse maksmapanemise korral tuleb kindlustatute vanaduse ülemääraks võtta 50—60 aastat.

4. Töötulide seadus tuleb muutmisele võtta ning maksta panna sarnaselt, et töötulide lahenus jääb töölise ja peremeeste omavaheliseks asjaks, kusjuures riigivõim võib vahele astuda ainult äärmistel juhtudel ja seda ainult vahemehena töötuli lahendamiseks. Ametiühingul peab olema õigus, kui neid on volitanud töölised, töötuli korral töölise eest asju ajada, samuti peab õigust leidma kollektiivlepingu maksmapanemine tööandja ja ametiühingu vahel.

5. Tööstuslike kaitiste tööliskonna asutuse seadus tuleb muutmisele võtta selles mõttes, et käitisevanemate ja käitiseõukogude valimine oleks kohustuslik kõigis kaitistes.

Peale nende resolutsioonide võeti veel vastu otsus, millega nõutakse A l l i k s o n i saeveskile riigi ja Järvakandi tehaste tööde mitteandmist, kuna selle saeveski omanikud ei tunnista mingsuguseid töökaitse seadusi ja on korduvalt rikkunud

palgamaksmise korda töölisele ning viimastel on tulnud sealjuures paljudel korradel tarvitada tööinspektsiooni abi. Asuti seisukohale, et riigi töid tuleb anda ainult neile saeveskitele, kus tunnistatakse maksmaid töökaitse seadusi ja maksetakse töölisele korralikult töötasu.

Peale selle asuti veel seisukohale, et valitsus paneks kiires korras maksmata seaduse, mis näeb ette perekonna abirahade maksmise töölisele samadel alustel, nagu seda maksetakse riigiteenijale.

M. U.

Pärnu sadamatöölise elust.

Juba pikemat aega Pärnu sadamatöölise päevareks on vastava lõunatamis- ja ooteruumi puudumine. Endine ruum, mis asus sillarentniku maja teisel korral (n.-n. Tui putka), on pikemat aega silda chitava inseneri kasutada. Olgugi et nimetatud ruum oli liig väike, võrreldes sadamatöölise arvuga, oli ta siiski kohaks, kus töölistel oli võimalik laevade ootel peavarju leida ja lõunatunde mööda saata. Praeguses olukorras tuleb laeva oodata lageda taeva all ja lõunatundi pidada sadama kail. Pärnu sadamakapteni poolt on ligi 500 tööloba välja antud, neist alalisi töölisi ligi 300 inimest. Siis on ka arusaadav, kui tähtis töölise seisukohalt on ooteruumide küsimus. Alaline külmetumine ei jäta mõju avaldamata töölise tervisele ja tagajärjeks on sagedased haigestumised. Kuna enamik töölisest on perekonnainimesed ja tihti perekonna ainukesed toitjad, siis mõjub perekonnatoitja haigestumine laostavalt perekonnale.

Pärnu Sadamatöölise Ühingu ooteruumide saamise palvega pöördunud valitsusasutuste ja kohaliku omavalitsuse poole, kuid asja lahendus viibib. Sadamatöölised oma koosolekul otsustasid uuesti pöörduda palvega vastavate asutuste poole, ühtlasi ära näidates võimalused, kuidas asja oleks võimalik kiirelt ja otstarbekohaselt lahendada.

J. J.

Mõisaküla raudteetehaste töölise üldkogu koosolek.

Mõisaküla Raudteetehaste töölise üldkogu koosolek peeti 30. nov. tehaste ruumes töölisnõukogu kokukutsumisel. Töölisnõukogu esimees Eugen L i i d e m a n n andis ülevalte tehaste tööd, millest selgus, et tööd jätkub eelarveaasta lõpuni kõigis osakondades peale saeveski. Saeveskil on ette nähtud ümberootamiseks 4000 tihumeetri toormaterjali. Selleks, et saeveski saaks aasta läbi töötada, tuleks kvantumi tõsta 6000 tihumeetri peale. Sellekohane soovivaldus võeti üldkogu poolt vastu tehaste juhatajale esitamiseks. Veel leiti, et riiklike ettevõtete töölise haiguskindlustus ja töö juures vigasaanute seadused on vananenud ning puudulikud ja tuleks asendada uute elunõudele vastavatega.

E. Töölisühingute Keskliidu instruktori J. J a l a ja oma ettekandes selgitas organiseerimise tarvilikkust, mis omab erilise tähtsuse raudteetöölise hulgas.

Nurinat töölise hulgas tekitab asjaolu, et tehaste sepapatta eesttöetajaks on määratud käitise juhatare poolt isik, kes tööd ei tunne ja kel puuduvad vastavad kutseoskuse tunnistused. Töölised loodavad, et kui seadusega hakatakse tööjuhatajalt nõudma kutseoskuse tunnustust, siis ka Mõisaküla tehastes praegune ebamäärane seisukord kaob.

Muudatus liikmete koosseisus.

E. T. Keskkliidu juhatus on otsustanud 3. juulil k. a. võtta keskkliidu liikmeks Naha-töölise Liidu ja 4. sept. Tartu Majateenijate Ühingu ning Tartu Kummi- ja Kunstsarvetöölise Ühingu. Keskkliidu liikmest on välja arvatud 22. mail k. a. Üleriiklik Majateenijate Ametiühendus.

Kõrvaldati E. tekstiiltöölise ühingu juhatus.

Siseminister, sisekaitse ülema ülesannetes, vaadanud läbi 4. detsembril Tallinna poliitilise politsei komisari ettekande juurdluse asjus Eesti tekstiiltöölise ühingu juhatuse kohta, leidis, et ühingu juhatus on pidanud 31. oktoobril s. a. Tallinnas koosoleku, millest osa võtnud ka ühingu revisjonikomisjoni liikmed, millisel koosolekul osa ühingu liikmeid on avaldanud sihiliikku lugupidamatust ja vaenulikkust riigivõimu tegevuse vastu. Edasi on selgunud, et juhatuse protokolliraamatuse on tehtud valesissekandeid, nagu oleks eel-tähendatud koosolekul volitatud Tallinnas asuvaid juhatuse liikmeid ühingu summasid oma äranägemisel kinkima ja nagu oleks otsustatud Skandinaavia tekstiiltöölise föde-ratsioonile tagasi maksa saadud toetus 1197 krooni.

Ühingu juhatuse esimehe Heinrich Roogi korraldusel on kõrvaldatud ühingu kassast 1197 krooni, mis ühingu laekum poolt makseti endise sekretär-organisaatori Arnold Jaanuse kätte, kellel mõni aeg tagasi

politseivalitsuse direktori poolt kitsendati elamispiirkonda valitsusvõimu tegevuse kohta tööliskonnas ebaõigete ja sihiliikku lugupida-matust sisaldavate kuulduste levitamise pä-rast ja kes 2. novembril lahkus Eestist. Ühingu revisjonikomisjon, kes samal päeval revideeris ühingu kassat ning sissetulekute ja väljamekute tõendusi, jättis koostamata revideerimisprotokollid, millega ta ei täitnud tema peale ühingu põhikirjaga pandud üles-andeid.

Eeltoodud põhjustel siseminister otsustas kõrvaldada Eesti tekstiiltöölise ühingu juha-tuse ja revisjonikomisjoni terves koosseisus ja asendada ühingu juhatus kuni valimiseni ühingu põhikirjas ettenähtud korras uue juhatusega järgmises koosseisus: esimees Peet Tõke, tööline Keila villaketramise ja kudumise tööstuses, juhatusliikmed — Linda Mentak, tööline ja käätisvanem a.-s. Oskar Kilgase trikoo-, pitsi- ja sukavabrikus, ja August Parve, tööline samast käätisest.

Uuel juhatusel tuleb kolme nädala jooksul kokku kutsuda Eesti tekstiiltöölise esindajate kogu koosolek ühingu juhatuse ja revisjoni-komisjoni valimiseks.

Politseivalitsuse direktor karistas

Eesti tekstiiltöölise ühingu juhatuse endist esimeest Heinrich Roogi ja juhatuse liiget August Anijagot, kes sihiliikude kuul-duste levitamisega taotlesid tööliskonnas teki-tada riigivaenulikkude meelsust, kumbagi 100-kroomise rahatrahviga või selle mittetasumisel 30-päevase arestiga. H. Roogi elukoht on Tallinnas, August Anijago elab Narvas.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

ILMUB 1 KORD KUUS

Tellimise hind postiga:

Aastas	100 senti
6 kuu peale	55 „
Välismaale aastas	150 „
Üksiknumber	10 „

Kuulutuste hind:

1 lhk.	Kr. 20.—
1/2 „	10.—
1/4 „	6.—
1/8 „	3.—

Teksti ees 50% kallim

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised

Toimetus ja talitus: Tallinn, Toompuiestee nr. 17-a, krt. 13. Telefon 448-35

SISU: 1. Julgelt edasi! 2. Töölise töölepingu seadus. 3. Paar märgat töölise töölepingu seaduse kohta. 4. Organi-seerimisküsimusi. 5. Töösturid organiseeruvad ametiühingute vastu. 6. Muudatusi suur-tööstuse töölise reaal-palgas. 7. Pärnu töölise ühing 10-aastane. 8. Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: A. Kaelas.

Väljaandja: E. Töölisühingute Keskkliit. Ilmub kord kuus. Tellimishind: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti, üksiknumber 10 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu 41—4, tel. 460-52.

Ilmunud 14. detsembril 1936. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühiseuse trükikoda. Pikk t. 2. 1936.